Казан шәһәре Яңа Савин районының “338 нче балалар бакчасы”
муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе

РАСЛЫЙМ:
Мөдир ________________
Е.А Сергеева
Приказ № ___________
Раслау көне _____________

ПУ

**Балалар бакчасында татар теле тәрбиячесенең
мәктәпкәчә яшьтәге төркемнәрдә
рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә
һәм татар балаларын ана телендә сөйләшергә өйрәтүнең эш программасы
2022-2023 нче уку елы**

КАБУЛ ИТЕЛГӘН:

Педагоглар советының протоколы
№ көне 2022

Татар һәм ана теленә өйрәтүче тәрбияче:
Л.Р Миркашева

Казан, 2022

Эчтәлек:

№	Бүлекнең атамасы	Бите
1.	**Максатчан бүлек**	4
1.1	Аңлатма язуы	4
1.2	Программаның максаты һәм бурычлары	5
1.3	Принциплар	7
1.4	Программаны тормышка ашыруда мөһим билгеләр	7
1.5	Көтелгән нәтиҗәләр.	8
1.5.1	“Минем өем” проекты. (4-5яшьлек балалар өчен)	8
1.5.2	“Уйный – уйный үсәбез” проекты. (5-6 яшьлек балалар өчен)	11
1.5.3	“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты. (6-7 яшьлек балалар өчен)	14
1.5.4	Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр (татар теле)	17
1.5.5	Тикшерү өчен биремнәр. “Минем өем” проекты. (4-5яшь)	21
1.5.6	Тикшерү өчен биремнәр. “Уйный – уйный үсәбез” проекты. (5-6 яшь)	23
1.5.7	Тикшерү өчен биремнәр.“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты.(6-7 яшь)	23
1.6	Туган телгә өйрәтү буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру төрләре	25
1.6.1	“Туган телдә сөйләшәбез” **.** Комплекслы тематик план (2-3 яшьлек балалар өчен)	27
1.6.2	“Туган телдә сөйләшәбез” **.** Комплекслы тематик план(3-4 яшьлек балалар өчен)	29
1.6.3	“Туган телдә сөйләшәбез” **.** Комплекслы тематик план(4-5 яшьлек балалар өчен)	32
1.6.4	“Туган телдә сөйләшәбез” **.** Комплекслы тематик план(5-6 яшьлек балалар өчен)	35
1.6.5	“Туган телдә сөйләшәбез” **.** Комплекслы тематик план.(6-7 яшьлек балалар өчен)	37
1.6.6	Тикшерү өчен биремнәр. “Туган телдә сөйләшәбез” **.** (2-3 яшьлек балалар өчен)	39
1.6.7	Тикшерү өчен биремнәр. “Туган телдә сөйләшәбез” **.**(3-4 яшьлек балалар өчен)	42
1.6.8	Тикшерү өчен биремнәр. “Туган телдә сөйләшәбез” **.**(4-5 яшьлек балалар өчен)	44
1.6.9	Тикшерү өчен биремнәр. “Туган телдә сөйләшәбез” **.**(5-6 яшьлек балалар өчен)	49
1.6.10	Тикшерү өчен биремнәр. “Туган телдә сөйләшәбез” **.** (6-7 яшьлек балалар өчен)	52
2.	**Эчтәлекле бүлек**	
2.1	Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә)	54
2.2	Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар	57
2.3	Балалар белән эш	60
2.4.	Педагоглар белән хезмәттәшлек	62
2.5.	Балалар бакчасында балаларның әти-әниләре белән эш	64
2.6	Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары	66
3.	**Оештыру бүлеге**	
3.1.	Психологик –педагогик шартлар	67
3.2.	Татар теле кабинеты паспорты	68
3.3	Материаль – техник тәэмин итү	69

3.4	Методик яктан җиһазландырылуы.	69
3.4.1	Дидактик материал.Күрсәтмә материал.	69
3.4.2	«Минем өем» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар	70
3.4.3	«Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар	71
3.4.4	«Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар” укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар	72
3.4.5	Методик әсбаплар	73
3.4.6	Балалар өчен сәнгатьле әдәбият	75
3.4.7	Аудио һәм видео дисклар.	75
3.5	Норматив һәм норматив – методик документлар	76
3.6	Кулланылган әдәбият	77
4	**Кушымта**	
4.1.	Белем бирү эшчәнлекләре челтәре	78
4.2.	Тәрбияченең эш көне бүленеше	80
4.3	Балаларның милләте турында белешмә	80
4.4	2022 – 2023 нче уку елына кабинетның үстерү планы	80

Кереш сүз

"Россия Федерациясендә белем бирү турында" федераль закон - 29.12.2012 N 273-ФЗ (07.05.2013 үзгәртүләр кертелеп, 19.05.2013 гамәлгә кергән). "Татарстан Республикасы халыклары телләре турында" Татарстан Республикасы Законында һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2010–2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус телле балаларны татарчага өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзелде.

Мәктәпкәчә яшьтәге балалар эмоциональ, хәрәкәтчән, тиз арыйлар. Бала материалны үзе өчен кызык булса гына, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килсә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти, фантастик сюжетлар, кызыклы геройлар белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Материалны кат-кат кабатлап, ятлап өйрәнүгә караганда, аралашу ситуацияләрендә сөйләм бурычына тәңгәл килгән лексик–грамматик материалны балаларның мөстәкыйль комбинацияләп сөйләшүе – тел өйрәнү өчен күп мәртәбә нәтиҗәлерәк алым. Димәк, эчтәлектә аралашу ситуацияләре һәм ситуатив күнегүләр системасы булу мәҗбүр. Телне аралашу ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен шундук тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм тел өйрәнү процессының мотивлашкан булуын тәэмин ителә. Икенче телне өйрәнү вакытында бала, ихтыярсыз рәвештә, лингвистик материалны ана теле күренешләре белән чагыштыра. Бу – телне үзләштерү процессын җиңеләйтә. Димәк, һәр шөгыльгә программа материалын сайлаганда, балаларның ана теле буенча белемнәр системасын исәпкә алу зарур. Шөгыльләрдә ситуатив күнегүләрнең рус һәм татар телендә бирелүе балаларның белем сыйфатын күтәрүгә зур этәргеч булып тора. Комплектларның төп максаты - балаларны аралашуга өйрәтү. Баланың сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча түбәндәге белемнәргә ия булуы күздә тотыла: өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәшең белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү; программада күрсәтелгән темалар буенча тәрбиячене сорауларына жавап һәм сораулар куя белү; бирелгән үрнәк диалоглар буенча охшаш диалоглар төзү, әңгәмәдә катнаша алу; терәк схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә кора белү.

1.МАКСАТЧАН БҮЛЕК

1.1. Аңлатма язуы

"Татарстан Республикасы халыклары телләре турында" Татарстан Республикасы Законында һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус телле балаларны татарчага өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзү бурычы куелды.

Балалар бакчасында татар теленә өйрәтү программасы (алга таба программа) "Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт таләпләре"нә (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары нигезендә расланган) нигезләнеп төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренең эчтәлеген чагылдыра. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Е. А. Пассов, В.Н. Мещерякова) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли

эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән.

Балалар бакчасында татар балаларына ана телен өйрәтәбез. “Туган телдә сөйләшәбез” дигән укыту-методик комплекты нигезендә эшлибез. “Туган телдә сөйләшәбез” укыту-методик комплекты Россия Федераѳиясе Мәгариф һәм фән министрлыгының “ Мәктәпкәчә мәгарифнең төп гомуми белем бирү программасы структурасына карата федераль дәүләт таләпләрен раслау һәм аларны гамәлгә кертү турында” 2009 ел, 23 ноябрь, 655нче боерыгы белән расланган Мәктәпкәчә мәгарифнең төп гомуми белем бирү программасы структурасына карата федераль дәүләт таләпләре нигезендә балалар бакчаларында, 2яшьтән 7 яшькә кадәр булган татар балаларына (Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева “Туганнан алып мәктәпкә кадәр. Мәктәпкәчә мәгарифнең якынча төп белем бирү программасы”) туган телне өйрәтү, сөйләм үстерү, әдәби телдә сөйләшү күнекмәләре булдыру юнәлешен тормышка ашыру максатын күздә тотып төзелгән.

1.2 Программаның максаты һәм бурычлары

(рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә өйрәтү)

Уртанчылар төркеме балаларын (4-5яшь) татарча өйрәтү “Минем өем” проектына нигезләнеп алып барыла. Педагогик эшчәнлекнең максаты: Татар теленә кызыксыну уяту. Информацион- коммуникатив технологияләр, уен- ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар:

1. Сүз байлыгы булдыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, сүзләрне отып алу аша хәтер, зиһен үстерү.
3. Бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Минем өем”проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”) буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп, аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләре булдыру.

Балаларның тирә- юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Сүзләрне актив үзләштерүләренә ирешү өчен, әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (эти,әни,бабай, әби, малай, кыз), яраткан уенчыклар(туп, машина, курчак, эт, песи, куян, аю), ашамлыклар (алма, ипи, сөт, чәй) һәм саннар(бер, ике, өч, дүрт, биш) хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләре булдыру. *Бу кем? Бу нәрсә?* сорауларына аңлап җавап бирергә өйрәтү. *Нинди?* соравын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү. Әйберләрнең билгесен ачыклау маскаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү (зур, матур, йомшак, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган боемнәрне аңлап үти белүләренә ирешү (мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю,ал).

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү. *Зур машина ал. Тәмле алма бир.*

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә,саубуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дөрес, урынлы куллану. *Исәнме! – Исәнме-сез! Сау бул! – Сау булыгыз! Мин- кыз...*

Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслау, инкарь итү сүзләрен (әйе, юк) дөрес кулланырга өйрәтү. – *Син Коля(мы) ? - Әйе. – Син кыз(мы)? – Юк, мин- малай.*

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Зурлар төркеме балаларын (5-6яшь) татарча өйрәтү “Уйный- уйный үсәбез” проектына нигезләнеп алып барыла. Педагогик эшчәнлекнең максаты: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар:
1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.
3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.
"Уйный-уйный үсәбез"проекты темалары ("Гаилә", "Ашамлыклар", "Уенчыклар", "Саннар", "Яшелчәләр", "Савыт-саба", "Киемнәр", "Шәхси гигиена", "Өй җиһазлары", "Бәйрәмнәр") буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп, аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләре булдыру.
Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету,тулыландыру (кишер,суган, бәрәңге, шалкан, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, баш, бармак, аяк, өстәл, урындык, карават, баллы, ничә, куп, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, сары, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, киенә, сала, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар).
Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.- *Ничә туп? – Ике туп.*
Нәрсә кирәк? Нинди?Ничә? сорауларын аңлап, мөстәкыйль рәвештә куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү. Раслау һәм инкарь итү сүзләрен (әйе, юк) ныгыту, урынлы куллану. – *Бу матур туп? - Әйе, матур туп.* Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.
"Минем өем" проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне ныгыту (аша, эч, утыр, уйна, йокла), яңа боерык фигыльләрне (ки, сал) сөйләмдә аңлап, дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру. Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Мәктәпкә әзерлек төркеме балаларын (6-7 яшь) татарчага өйрәтү "Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар" проектына нигезләнеп алып барыла. Педагогик эшчәнлекнең максаты: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, балаларга әйләнә-тирәдәге предметлар турында тулырак мәгълүмат бирү, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү, аларны мөстәкыйль аралашуга әзерләү.
Бурычлар:
1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.
"Без инде хәзер зурлар- мәктәпкә илтә юллар" проекты буенча темалары ("Гаилә", "Ашамлыклар", "Уенчыклар", "Саннар", "Яшелчәләр", "Савыт-саба", "Киемнәр", "Шәхси гигиена", "Өй җиһазлары", "Бәйрәмнәр", "Танышу", "Тату гаилә", "Дусларны сыйлыйбыз", "Кунак килде", "Кафега барабыз", "Күңелле уеннар", "Без циркта", "Безнең дуслар", "Чана шуабыз", "Без биибез", "Күңелле сәяхәт", "Мәктәп", "Без әкият яратабыз") буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп, аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру. Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру (*тычкан, нишли, өйклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәкчәк, өчпочмак,яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, ат, кәҗә, сыер, үрдәк, чеби,чана, шуа, шу, шуам, бие, бии, биим, кара, соры, җылы, салкын, җырла, җырлыйм, китап укый, китап укыйм, китап укы, рәсем ясый, рәсем яса, рәсем ясыйм, дәфтәр, бүләк, бәйрәм, мәктәп). Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың?* Сорауларын аңлап, мөстәкыйль рәвештә куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.
Фигыльләр белән лексиканы баету (*ашый- ашыйм, эчә-эчәм,утыра-утырам, уйный-уйныйм, йоклый- йоклыйм, бии-биим, җырлый- җырлыйм, рәсем ясый- рәсем ясыйм, укый-укыйм, йөгерә- йөгерәм, чана шау- чана шаум, сикерә- сикерәм, бара- барам, ярата-яратам).* Җырлар, шигырьләр өйрәнү.

1.3 Программа принциплары

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм тӛренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлелек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: аралашу, танып-белү, социальләштерү, физик культура, сәламәтлек, хезмәт, иминлек, матур әдәбият, иҗади сәнгать, музыка.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы - гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

1.4 Программаны тормышка ашыруда мөһим билгеләр

Уртанчылар төркемендә атнага 2 тапкыр режим вакытында (уен формасында) эшчәнлек оештырыла, 20шәр минутлык дәвамында. Зурлар төркемендә атнага 1 тапкыр режим вакытында (уен формасында), 1 тапкыр кабинетта эшчәнлек оештырыла, 25әр минутлык дәвамында. Мәктәпкә әзерлек төркемендә атнага 2 тапкыр кабинетта, 1 тапкыр режим вакытында (уен формасында) эшчәнлек оештырыла, 30 ар минутлык дәвамында. РАС төркемендә һәр бала белән индивидуаль рәвештә үткәрелә. Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен искә алып сайланган. Белем бирү эшчәнлекләренең темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелгән. Һәр теманы йомгаклау өчен, гомумиләштерү эшчәнлеге буларак, анимацион күренешләр дә эшләнгән. Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеге алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә. Планга индивидуаль эш тә кертелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла. Яңа сүзләрне, сүзтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли. Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла. Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, җырлар, шигырьләр төп программаны үзләштергән очракта бирелә. Бала татар телендә сүзне дөрес әйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзнең дөрес үрнәген бирә. Балалардан авазларның дөрес әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк. Тәрбияче сөйләмендә акцент, җирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш. Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала. Тәрбияче үзенең эшенә иҗади якын килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны

кулланырга тиеш. Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана. Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлеге аша (ситуатив күнегүләр,сюжетлы-рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла. Рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм эти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтиҗә бирә.

1.5 Көтелгән нәтиҗәләр

“Минем өем” проекты. (4-5яшьлек балалар өчен)

Лексик минимум – якынча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: әти, әни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз). Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)

Проектның эчтәлеге түбәндәге темалардан тора:

- гаилә
- ашамлыклар
- уенчыклар
- саннар

Атна дәвамында 20 шәр минутлык 2 эшчәнлек режим вакытында оештырыла.

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма, эш дәфтәре, мультфильм
Гаилә – 12 сәгать (1-12)		
әти әни малай кыз мин исәнмесез сау булыгыз исәнме эт песи әйе юк	-Бу кем? -Әти (әни, бабай, әби, кыз, малай). -Кем юк? -Әти (әни, бабай, әби, малай, кыз). -Исәнмесез. -Син кем? -Мин Коля (Оля). -Мин малай. -Сау булыгыз! -Исәнме, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай, Мияу, Акбай). -Сау бул, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай). -Кем анда? -Мин песи. Мин Мияу. -Кил монда. -Мин эт. Мин Акбай. -Кил монда. -Син Коля?	Аудиоязма №1-23 Дәфтәрдә эш №1-4 Мультфильмнар: 1. “Әйдәгез, дуслашыйк” 2. “Качышлы уйныйбыз” 3. “Шалкан”

сау бул әби бабай әйбәт	-Әйе, Коля. -Син малай (кыз)? -Әйе (юк). -Әти? (әни, бабай, әби, кыз, малай). -Әйе. -Әни? (әти, бабай, әби, кыз, малай). -Юк. -Малай? -Юк, кыз. -Кыз? -Әйе, кыз. -Хәлләр ничек? -Әйбәт.	
Ашамлыклар – 9 сәгать (13-21)		
ипи мә рәхмәт алма сөт чәй тәмле кил монда утыр аша эч	-Мә, ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт, әби. -Коля, мә ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт. -Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля) -Оля, кил монда. Мә ипи (алма, сөт, чәй). Ипи (алма, сөт, чәй) тәмле (ме)? -Ипи (алма, сөт, чәй) тәмле. Рәхмәт. -Мә, тәмле алма (ипи). -Мә, ипи (алма) аша. -Мә, сөт (чәй) эч.	Аудиоязма №24-39 Дәфтәрдә эш №5-10 Мультфильмнар: 1.“Тәмле” кибетендә” 2. “Азат кунак чакыра”
Уенчыклар – 23 сәгать (22-44)		
туп бир зур кечкенә матур курчак куян аю	- Бу нәрсә? - Туп (курчак, куян, аю). -Курчак (туп, куян, аю) бир. -Мә, курчак (туп, куян, аю). -Бу нәрсә? -Аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян, туп) нинди? -Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенә, әйбәт). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенә, матур, әйбәт). -Аю (курчак, куян, туп)? -Әйе. -Курчак (аю, куян, туп)? -Юк.	Аудиоязма №40-53 Дәфтәрдә эш №11-13 Мультфильмнар: 1. “Паркка сәяхәт” 2. “Уенчыклар үпкәләгән” 3. “Күңелле уеннар” 4. “Акбай һәм Мияу мажаралары”

уйна	-Бу нәрсә? -Аю (курчак, куян, туп). -Мә, аю (курчак, куян, туп). Уйна. -Коля, кил монда. Уйна. -Оля, кил монда. Уйна. - Аю (курчак, куян, туп) бир. - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур. - Аю (курчак, куян, туп) кечкенә. - Мә, зур аю (курчак, куян, туп). - Мә, кечкенә аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян), кил монда. Аша (утыр, эч, уйна).	
ю хәлләр ничек? пычрак чиста	-Коля (Оля), аю (курчак, куян, туп) ю. - Исәнме, Мияу! - Исәнме, Акбай! - Хәлләр ничек? - Әйбәт. -Туп (курчак, куян, аю) нинди? -Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). -Туп ю. -Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). Ю, ю, ю – туп (курчак, аю, куян) ю.	
Саннар - 6 сәгать (45-50)		
бер ике өч дүрт биш	-Ничә? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. -Ничә малай? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай. -Ничә кыз? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз. -Өч? -Юк. -Ике? -Әйе. -Ничә аю (туп, курчак, куян)? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	Аудиоязма №54-60 Дәфтәрдә эш №14 Мультфильм: 1.“Уйный-уйный саныйбыз”
Кабатлау - 15 сәгать (51-65)		
		Аудиоязма №25

		Дәфтәрдә эш №61-64 Мультфильм: 1. “Күңелле ял итәбез”

1.5.2 “Уйный – уйный үсәбез” проекты. (5-6 яшьлек балалар өчен)

Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Проектның эчтәлеге түбәндәге темалардан тора:

- яшелчәләр
- ашамлыклар
- савыт- саба
- киемнәр
- шәхси гигиена
- өй җиһазлары
- бәйрәм “Туган көн”
- бәйрәм “Сабан туй”
- Уртанчылар төркемендәге темалар(гаилә, ашамлыклар, уенчыклар, саннар) ел дәвамында кабатлана.

Атнага 25 шәр минутлык 2 эшчәнлек (берсе режим вакытында, икенчесе дәресләр челтәре вакытында) оештырыла.

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма, Эш дәфтәре,Мультфильм
Кабатлау – 2 сәгать (1-2)		
	“Минем өем” проекты буенча	Аудиоязма №1 . Дәфтәрдә эш №1 Мультфильм: 1. “Шалкан”
Яшелчәләр – 21 сәгать (3-23)		
Кишер баллы ничә суган бәрәңге кыяр кәбестә нинди бер ике өч дүрт биш алты җиде сигез тугыз ун	-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер. -Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? -Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Рәхмәт. -Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак)	Аудиоязма №2-24 Дәфтәрдә эш №2-6 Мультфильмнар: 1.“Баллы кишер” 2. “Уйный-уйный эшлибез” 3. “Юл маҗаралары” 4. “Кем эшләми, шул ашамый”

кызыл сары яшел нәрсә кирәк? ю юа	Кишер баллы. Алма баллы. -Мә кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рәхмәт. -Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә,кишер). -Рәхмәт. -Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля. -Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак. -Бу туп. -Туп (алма) нинди? -Туп (алма) сары (кызыл, яшел) -Нинди туп (алма) юк? -Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк. -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? -Кирәк. -Коля, нәрсә кирәк? -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. -Нинди кыяр? -Яшел (тәмле, чиста) кыяр. -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. -Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю. -Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа.	
Ашамлыклар – 7 сәгать (24-30)		
аш ботка	тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй) -Нәрсә кирәк? -Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. -Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)? -Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер,	Аудиоязма №25-29 Дәфтәрдә эш №7, 8 Мультфильм: 1.“Аш бүлмәсе”

	кәбестә, кыяр, бәрәңге). -Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч). -Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.	
Савыт-саба - 6 сәгать (31-36)		
кашык тәлинкә чынаяк зәңгәр	-Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)? -Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр). -Ничә кашык (тәлинкә, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тәлинкә, чынаяк). -Мә, (1-10) кашык(тәлинкә, чынаяк). -Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тәлинкә, чынаяк).	Аудиоязма №30-37 Дәфтәрдә эш №9, 10 Мультфильм: 1. "Өч аю" 2. "Чисталыкта - матурлык"
Киемнәр - 8 сәгать (37-44)		
күлмәк чалбар ки сал йокла	Яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар). Чиста күлмәк (чалбар). Матур күлмәк (чалбар). Күлмәк (чалбар) юк. -Оля, күлмәк (чалбар) бир. -Нинди күлмәк (чалбар)? -Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). -Ничә күлмәк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмәк (чалбар). -Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Оля, чалбар (күлмәк) бир. -Мә, чалбар (күлмәк). -Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Курчак, йокла.	Аудиоязма №38-43 Дәфтәрдә эш №11, 12 Мультфильм: 1."Киемнәр кибетендә" 2."Шаян уенчыклар"
Шәхси гигиена – 4 сәгать (45-48)		
бит кул хәерле көн	-Хәерле көн. -Мә су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.	Аудиоязма № 43, 44-48 Эш дәфтәре №13, 14 Мультфильм 1."Ни өчен киемнәр югалган?"
Өй җиһазлары – 4 сәгать (49-52)		
өстәл урындык караваt	-Зур (кечкенә) урындык (өстәл, караваt). -Зур аю, мә зур караваt (өстәл, урындык). -Кечкенә аю, мә кечкенә караваt (өстәл, урындык). -Нәрсә кирәк? -Караваt (өстәл, урындык) кирәк. -Нинди караваt? -Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) караваt. -Мә, зур караваt. -Рәхмәт.	Аудиоязма № 49 Эш дәфтәре №15 Мультфильм: 1."Маша һәм өч аю"
Бәйрәм "туган көн" – 8 сәгать (53-60)		
яратам	-Мин алма (ипи, сөт, чәй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам. -Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам.	Аудиоязма №50-60 Эш дәфтәре №16-19 Мультфильм:

бар	-Мин курчак(ны) (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам. -Нәрсә бар? -Туп (курчак) бар. -Нәрсә юк? -Туп (курчак) юк. “Бар”, “Юк” сүзләрен кулланып “Гаилә”, “Яшелчә” “Уенчыклар”темаларын кабатлау. Диалогларны кабатлау. “Кибетле” уеннары.	1. “Туган көн” 2. ”Кем нәрсә ярата?”
Бәйрәм “Сабантуй” – 6 сәгать (61 – 66)		
	Ел дәвамында өйрәнелгән сүзләр, сөйләм үрнәге кулланыла.“Гаилә”, “Яшелчә”, “Уенчыклар” темаларын кабатлау. “Кибетле” уеннары.	Аудиоязма №61-63 Мультфильм: 1.“Сабантуй бәйрәме”

1.5.3 “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты.

6-7 яшьлек балалар (мәктәпкә әзерлек төркеме) өчен якынча 60 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?,сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың?(пассив сүз)

Проектның эчтәлеге уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашуга корылган. Атнага 30 ар минутлык 3 эшчәнлек (берсе режим вакытында, ике эшчәнлек дәресләр челтәре вакытында) оештырыла.

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма, эш дәфтәре, мультфильм	Эшчәнлек саны
син кем?		Аудиоязма №1 - 2	1-3
хәерле көн	-Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, әни (әти, бабай, әби).	Аудиоязма №3 - 5 Дәфтәрдә эш №1 Мультфильм: “Мияу адашкан”	4-6
тычкан			7-7
бу кем?	-Бу-әни (әти,кыз, малай...)? - Әйе, әни (әти,кыз, малай...).	Аудиоязма №6 Дәфтәрдә эш №2 Аудиоязма №7 - 8 Дәфтәрдә эш №3 Мультфильм:”Аю баласы дөнья белән таныша”	8-9
бу нәрсә?	- Бу- туп (курчак,машина). -Нинди туп?	Аудиоязма №9 - 10 Дәфтәрдә эш №4	10-11
нишли? Йоклый	- Кечкенә (зур,матур,чиста...)	Аудиоязма №11	12-13
утыра	-Песи нишли? -Песи йоклый.		14-15

	-Әни нишли?	Мультфильм: “Батыр	
ашый	-Әни утыра.	Мияу һәм куркак	16-18
эчә		Куянкай”	
нишлисең?	-Коля нишли?	Аудиоязма №12	19-21
ашыйм	-Коля ашый (эчә).	Дәфтәрдә эш №5	
эчәм			
	-Мияу, нишлисең?	Аудиоязма №13 - 14	
	-Ашыйм.		
	-Акбай, нишлисең?		
	-Эчәм.	Мультфильм: “Тату	
уйный		гаилә”	22-24
уйныйм			
утырам	-Оля (Коля), нишлисең?	Аудиоязма №15	25-30
	-Уйныйм.		
		Аудиоязма №16 - 18	
барам			31-33
кая барасың?		Мультфильм: “Юмарт аю”	
син	-Кая барасың?	Аудиоязма №19	34-36
нишлисең?	-Кафега барам.		
	-Син нишлисең?	Аудиоязма №20	
	-Мин бәрәңге ашыйм (чәй	Дәфәрдә эш №6	
	эчәм, уйныйм, барам,	Мультфильм: “Кафега	37-38
сикер-	утырам, йоклый)	барабыз”	
сикерәм			
		Дәфтәрдә эш №7	39-42
	Туп, туп- Матур туп.		
сикерә	Сикер-сикер, Матур туп.		
йөгерә		Аудиоязма №21-23	
төлке			
	Куян сикерә (йөгерә).		
	Туп сикерә.		43-45
	Песи сикерә (йөгерә).	Мультфильм: “Урманда	
йөгер-	Төлке сикерә (йөгерә).	күңелле уеннар”	
йөгерәм			46-48
		Аудиоязма №24	
		Дәфтәрдә эш №8	
чәк-чәк	-Йөгер! Син нишлисең?		
өчпочмак	-Мин йөгерәм.	Аудиоязма №25-28	
			49-51
		Мультфильм:	
		“Көчлеләр, кыюлар,	
яшь	-Мин чәк-чәк ашыйм.	җитезләр”	52-54
	-Мин өчпочмак ашыйм.		
		Аудиоязма №29-30	
бүре		Дәфтәрдә эш №9	
керпе	-Сиңа ничә яшь?		
	-6 яшь.		55-55
		Мультфильм:	

	-Мин бүре. Мин зур,	“Җәнлекләр спорт	
тавык	матур, чиста.	бәйрәмендә”	56-57
әтәч			
		Аудиоязма №31-32	
үрдәк			
	Әтәч зур, матур		
	Тавык кечкенә, матур	Аудиоязма №33-34	58-58
		Дәфтәрдә эш №10	
	-Син кем?		
чана	-Мин үрдәк.	Мультфильм:“Циркта”	59-60
шуа			
		Аудиоязма №35 - 36	
шуам		Дәфтәрдә эш №11	
	Куян чана шуа.		
		Аудиоязма №37 - 38	61-63
		Дәфтәрдә эш №12	
	Мин чана шуам.		
бие		Мультфильм: “Шаян	
бии		кошлар”	
биим		Аудиоязма №39 - 40	
	-Аю, әйдә, бие!		64-64
		Аудиоязма №41	
		Дәфтәрдә эш №13	
ак			
кара		Мультфильм: “Урманда	
		зур концерт”	65-66
	-Оля кызыл шар ярата?	Аудиоязма №42 - 44	
җырла-	-Юк.	Дәфтәрдә эш №14	
җырлыйм	-Оля яшел шар ярата?		
	-Әйе, мин яшел шар		
	яратам.		
		Аудиоязма №45 - 46	
	-Син нишлисең?		67-69
	-Мин җырлыйм.	Мультфильм: “Акбай	
		туган көнгә барырга	
		җыена”	
зур рәхмәт			70-70
	Җырлыйбыз	Аудиоязма №47	
		Дәфтәрдә эш №15	
			71-72
китап укый		Аудиоязма №45, 48 – 49	
	зур рәхмәт		
		Мультфильм: “Мияуның	
рәсем ясыйм		туган көне”	
	Кыз китап укый.	Аудиоязма №50	73-76
		Дәфтәрдә эш №16	
	рәсем ясыйм-алма ясыйм	Аудиоязма №51 - 53	
укыйм	мәктәп	Дәфтәрдә эш №17	

дәфтәр Өстәл театры “Теремкәй” Өстәл театры : “Кем нәрсә ярата?” “Белем иленә сәяхәт”	-Кем укый. -Мин укыйм. бик тәмле - Бу нәрсә? - Дәфтәр. - Нинди дәфтәр? - Зур (матур,кечкенә,чиста), ак (кара,кызыл,яшел,зәңгәр, сары) дәфтәр. - Ничә дәфтәр? - Алты (1-10)дәфтәр. Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши. Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус. -Кәҗә кая? -Әнә, кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тәмле. -Мә, кәҗә, ботка аша. -Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле. Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләрен кабатлау.	Мультфильм: “Урман китапханәсендә” Аудиоязма №54 - 60 Дәфтәрдә эш №18 Мультфильм “Уйный-уйный укыйбыз” Аудиоязма №61 Аудиоязма №61-63 Дәфтәрдә эш №19 Мультфильм: “Урман мәктәбендә” Аудиоязма №64 Мультфильм: “Теремкәй” Аудиоязма №65-66 Мультфильм: “Кем нәрсә ярата?” Аудиоязма №67 - 72 Дәфтәрдә эш №20	77-78 79-81 82-84 85-101

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның татар телендә сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен тикшерү

1.5.4 Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр.

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уртанчылар

төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәререгә мөмкин. Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1 – 2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш. Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә.Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш. Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрергә дә була. Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп гомуми нәтиҗә ясала.

Уку елы ахырында уртанчылар, уку елы башында зурлар төркеме балаларының “Минем өем” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың фамилиясе, исеме	Биремнәр					Нәтиҗә	
		“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч)	Тирә - юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү,раслау)	баллар	дәрәҗә
1	Коля							
2	Оля							
3	...							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәҗәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

1.Дидактик уен. "Бу кем?" (I вариант) (Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? ("Әни"...).

2.Дидактик уен "Кем юк?" (II вариант) (Лексика шул ук).Уен шул ук рәсемнәр кулланып

үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: "Кем юк?" ("Әби"...) Уенны интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәрергә була)
3.Дидактик уен "Кәрзиндә нәрсә бар?" (Лексика: ипи, алма, сөт, чәй) Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: "Бу нәрсә?" ("Алма"...)
4.Дидактик уен "Нәрсә юк?" Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: "Нәрсә юк?". Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. ("Алма"...) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.
5.Дидактик уен "Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт" (Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй). Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.
6.Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"
(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи) Уен эчтәлеге: Тәрбияче өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?"- "Алма"... ; "Бу кем?"-"Әти"... Бала уенчык исемен дөрес әйтсә аңа уенчыклар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.
7.Дидактик уен "Серле янчык" (Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)
Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.
8.Дидактик уен "Әйе-юк" Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" - "Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, песи"...
Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.
Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”)

Ситуатив күнегүләр:
а) Ситуатив күнегү “Куян аюга кунакка килә”. Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), "Исәнме аю".
б) Ситуатив күнегү “Куян аюда кунакта булды”. Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек саубуллаша? (Нәрсә әйтә?) "Сау бул, аю".
в) Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.
Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.
г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.
д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".
Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән (1-2) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).

1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").
2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык “ашый” башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә).
Югары дәрәҗә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дөрес үти.
Уртача дәрәҗә (2-2,6) - ялгыша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.

4.Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.

Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур). Уен эчтәлеге: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исемен сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш.
-Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.
Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.
Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак). Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә.("Чиста туп", "Пычрак аю"...).
Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.
Дидактик уен "Курчакка бүләк". Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша. “ Мә, зур туп ", “Мә, кечкенә туп".
Дидактик уен "Дөрес сана". Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".
Дидактик уен "Ничә?". Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.
- Ничә туп? - Биш туп.
Югары дәрәҗә (2,7-3) - әйберләрнең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.
Уртача дәрәҗә (2-2.6) - 1-2 билгесен әйтә.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - әйберләрнең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).
1.Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз". "Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: -Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).
2.Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз ".
а) Тәрбияче: К нам идут гости. Спроси. "Кто там?". "Кем анда?" - Мин әби (бабай).
"Позови бабушку (дедушку)". - Әби (бабай) кил монда. "Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)" - Исәнме, әби (бабай)."Спроси у бабушки (дедушки) как дела?" - Әби (бабай) хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт. "Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.
"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч. Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).
б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша,эч") һәм саубуллашырга тәкъдим ителә.
Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була.
Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла". Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.
-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.
-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.
Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була.
Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла ". (Ашамлык муляжлары кулланып) "Угости яблоком".
- Мә, алма, аша. - Рәхмәт.
"Спроси, яблоко вкусное?"
- Алма тәмле? - Әйе, тәмле.
Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була.Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"
1 . Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.
-Куян бир (әле).- Рәхмәт.
2. Предложи поиграть с игрушкой.

- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.
3. Позови друга, предложи помыть игрушку.
-Коля, кил монда. - Мә, туп, ю.
4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .
- Коля, туп бир - Мә, туп. - Рәхмәт.
Югары дәрәҗә (2,7-3) - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.
Уртача дәрәҗә (2-2,6) - тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

1.5.5 Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының “Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

№	Баланың фамилиясе, исеме	Биремнәр					Нәтиҗә	
		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”. “исәнмесез”, “ сау булыгыз”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)	баллар	дәрәҗә
1	Алсу							
2	Дамир							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1.Дидактик уен “Бу нәрсә?” (Лексика: аш, ботка, сөт, кашык, тәлинкә, чынаяк).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу нәрсә? (“Аш”...)
2.Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?” (Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).
Уен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: “Нәрсә бар?” (“Кәбестә”...)
3.Дидактик уен “Нәрсә юк?”. (Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).
Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.
4.Дидактик уен “Дөресен әйт”. (Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрнең исемен атый һәм күрсәтә.
Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.
Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2.Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исәнмесез”, “ Сау булыгыз”).
Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):
а) Поздоровайся с Акбаем.
б) Спроси как дела у Акбая.
в) Скажи спасибо Акбаю. Спроси как дела.
г) Попрощайся с Акбаем.
д) Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
е) Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
Югары балл (2.7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2,6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.
Уртачадан түбән балл (1-2) – аңлый, җавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).
Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дәвам ителә.
(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).
Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.
Уртача балл (2-2.6) – 5-6 сүз.
Уртачадан түбән (1-2) – 1-2 сүз.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
1.Сюжетлы-рольле уен “Кибет”. Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куя белүләрен максат итеп куясың. Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
2.Дидактик уен “Нинди?”. Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
Әйберләрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сорауга аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү. (Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).
3.Дидактик уен “Ничә?”. Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).
4.Дидактик уен “Дөрес сана”. Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә сорау бирәләр һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. “Ничә...?”.
Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.
Уртача балл (2-2.6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.
Уртачадан түбән (1-2) – диалогта 1 сорауны аңлап куллана.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).
1.Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”.“Син кем?” соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә.
К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:
- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля яки Коля).
- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай).
2.Уен ситуациясе “Кунак каршылыйбыз”.
а) - К нам идут гости. Спроси. “Кто там?”. “Кем анда?”

- Мин Акбай.
- Позови Акбая.
- Акбай, кил монда.

б) У Акбая сегодня день рождение. Подари свою игрушку
- Акбай, мә кызыл туп.
- Рәхмәт.

в) Угости гостей супом или кашей.
- Мә, аш (ботка) (аша).

г) Что бы сьесть угощение попроси ложку.
- Кашык бир.
- Нинди кашык?
- Зур, матур, зәңгәр кашык.
- Рәхмәт.

3.Уен ситуациясе “Кибеттә”.

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.
- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Аю бир.
- Нинди аю?
- Зур аю, чиста аю, матур аю.
- Ничә?
- Ике аю.
- Мә, ике аю.
- Рәхмәт.
- Сау бул.

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача балл (2-2.6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән (1-2) – аңлый, русча җавап бирә.

1.5.6 Уку елы ахырында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү

№	Баланың фамилиясе, исеме	Биремнәр					Нәтиҗә	
		“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “исәнмесез”, “сау бул”, “сау булыгыз”, “рәхмәт”, “зур рәхмәт”, “хәерле көн”, “хәлләр ничек?”, “әйбәт”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал, бие, жырла, йөгер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь иү,	баллар	дәрәҗә

Нәтиҗәләрне билгеләү

Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

1.“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.
(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1.Дидактик уен “Бу нәрсә?” (Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, аю).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:
- Бу нәрсә? (“бүре”...)

2.Дидактик уен “Портфельдә нәрсә бар?” (Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, мәктәп).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый:
- Портфельдә нәрсә бар?- (“Дәфтәр бар”...)

3.Дидактик уен “Портфельдә нәрсә юк?” Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.
4.Дидактик уен “Дөресен әйт” (Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка, су).
Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый.
Югары балл (2.7-3) — 10-14 сүз.
Уртача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.
Уртачадан түбән балл (1-2) – 1-6 сүз.
2. Ягымлы сүзләр куллану
(“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”,“Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)
Ситуатив күнегү:
Телефоннан сөйләшү.
Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була.
Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән балл (1-2) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.
3. Боерыкны бирә белү.
(Лексика: кил монда, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).
Дидактик уен: “Командир”
Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.
Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:
-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).
-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.
-Коля нишли? (Башка баладан сорый) – Коля сикерә.
Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.
Уртача балл (2-2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.
Уртачадан түбән балл (1-2) – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.
4.Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)
1.Уен ситуацияләре:
а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)
б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Син нишлисең?)
в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли?)
2.Сюжетлы-рольле уен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә.Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
3.Дидактик уен "Нинди?". Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).
4.Дидактик уен "Сана". Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).
Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана.
Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.
Уртачадан түбән (1-2) – русча җавап бирә.
5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)
1.Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз"
- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Сиңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).
2.Уен ситуациясе "Телефоннан сөйләшү".(диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була)
- Исәнме. Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйныйм. Син нишлисең?
- Мин ашыйм.
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?
- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.
3.Уен ситуациясе "Кая барасың?" (мәктәп, кафе, цирк һ.б.)
- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар? (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.
4.Ситуатив күнегү.
а) Син нишлисең?
- Мин биим (утырам, сикерәм, ашыйм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм).
Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача балл (2-2.6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән (1-2) – аңлый, русча җавап бирә.

1.6 Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү юнәлеше буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру төрләре

Балалар бакчасында татар балаларына туган телне өйрәнүгә юнәлдерелгән эшчәнлек конспектлары Н.Е.Веракса,Т.С.Комарова, М.А.Василҗева редакциясендә чыккан " Туганнан алып мәктәпкә кадәр.Мәктәпкәчә мәгарифнең якынча төп белем бирү программасы" нигезендә төзелгән.Федераль дәүләт таләпләре буенча өч белем бирү өлкәсе: танып белү, коммуникация (сөйләм үстерү), матур әдәбият белән таныштыру карала. Белем бирү өлкәләрен үзләштерү гомум кабул ителгән педагогик принципларга нигезләнә. Эшчәнлек конспеклары үстерешле белем бирү, белем бирү барышында тәрбияләү, фәннилек, эзлеклелек һәм системалылык, аңлаешлылык,балаларның яшь үзенчәлекләрен

исәпкә алу, гуманлылык, күрсәтмәлелек һ.б. төп педагогик принципларга таянып эшләнде. Гуманлылык принцибын исәпкә алып, белем бирү процессы бала шәхесен ихтирам итүгә һәм психологик якланганлык хисләре булдыруга юнәлдерелә.Белем бирү нәтиҗәсендә белемнәр үзләштерелеп, күнекмәләр генә формалаштырылып калмый, ә тоемлау, аңга алу, хәтер, игътибар, сөйләм, фикерләү белән бәйләнешле барлык танып белү процесслары да, шулай ук
ихтыяр һәм эмоцияләр дә үстерелә- бала шәхесенең төрле яклы үсеше алып барыла.

Эшчәнлек төрләрендә сөйләмдә сүзлек эше, сөйләмнең грамматик төзелеше өстендә эш, аваз культурасы тәрбияләү,бәйләнешле сөйләм үстерү, матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру бурычлары хәл ителә.

Сүзлек өстендә эш – бәйләнешле сөйләм нигезе.

- Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына (предметларны, аларның төп билгеләрен, сыйфатларын, эш- хәрәкәтләрен атау) сүзлекне баету.
- Сүзлеккә төгәллек кертү. Балаларга сүзне әйтү үрнәген бирү, аны һәр бала белән күп тапкыр кабатлау.
- Сүзлекне активлаштыру.

Сөйләмнең грамматик төзелешен формалаштыруның төп шарты- тәрбияченең, өлкәннәрнең грамоталы сөйләме һәм сөйләмнең морфологик, синтаксика ягын, сүз ясалу ысулларын үзләштерү буенча торган күнегүләр.

Аваз культурасы тәрбияләү буенча эш аның сөйләм сулышын, ишетеп аңга алу, артикуляция аппаратын үстерү һ.б. шундый компонентларны үз эченә ала.

Бәйләнешле сөйләм үстерү сөйләмнең ике формасын – диалогик һәм монологик сөйләмен үстерүне күздә тота. Диалогик сөйләм үстерүдә сорау- җавап формасы, балаларның үзләренең сорау бирә, бер- берсенә мөрәҗәгать итә белүе – иң отышлы формалар. Балаларның кечкенә хикәяләрне мөстәкыйль төзи белүе монологик сөйләм барлыкка килүдә мөһим күрсәткеч булып тора. Балаларны матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру – сөйләм үсешенең әһәмиятле чарасы. Дөньяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру. Әдәби сөйләм үстерү. Сөйләм сәнгатенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби әсәрне аңга алуларын үстерү.

Беренче кече яшьтәге (2-3 яшь) балаларның сөйләм эшчәнлеген оештыру системасы мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеген оештыру системасыннан аерыла. Балаларны туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү әйләнә-тирә белән таныштыру процессында бара. Шушы үзенчәлекләрне исәпкә алып, кече яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеге эчтәлеген төзегәндә әйләнә-тирә предметларны һәм күренешләрне танып белүдә нәрсә чыганак булып торуы игътибар үзәгенә алына. Балаларның сөйләмен үстерү “Кроха” программасында (Г.Г. Григорьева, Н.П. Кочетова, Д.В. Сергеева һ.б.) күрсәтелгән түбәндәге эшчәнлек төрләренә нигезләнеп төзелә:

I. Табигый шартларда табигать һәм социаль тирәлек белән турыдан туры таныштыру.

1. Табигатьне (күренешләрне һәм объектларны) күзәтү.
2. Предметлы дөнья белән таныштыру: предметлар һәм кораллар (исеме, сыйфаты)

3.Социаль күренешләр (якын кешеләр, хезмәт турында күзаллаулар) белән таныштыру.

II. Образлы уенчыклар, пластик художестволы образлар аша тирә-юнь белән белән

1. Уенчыклар карау.
2.“Тылсымлы капчык”, “Бу өйдә кем (нәрсә) яши?” дидактик уеннары.
3. Уеннар, күңел ачулар, уен-көлкеләр.
4. Йомыш кушулар (индивидуаль һәм кечерәк төркемнәргә бүлеп).

III. Художество картиналары аша (живописный, графический художественный образ) (буяулар һәм буяусыз ясалган образлар (графика) әйләнә-тирә белән таныштыру.

1. Өстәлгә куела торган кечкенә картиналарны, китаптагы иллюстрацияләрне карау.
2. “Җанлы” кечкенә картиналар белән эшчәнлек.

IV. Нәфис сүз аша әйләнә-тирә белән таныштыру.

1. Матур әдәбият, юаткычлар, шигырьләр, әкиятләр, хикәяләр уку.

2. Тәрбияче белән бергә кыска гади әкиятләрнең эчтәлеген сөйләү.
V. Күрсәтмәлелектән башка тирә-юнь белән таныштыру һәм сөйләм үстерү.
1. Күрсәтмәлелектән башка һәм ситуциядән тыш тәрбияченең сөйләве.
2. Балалар белән әңгәмәләр һәм сөйләшүләр (тәҗрибәдән чыгып, күзәтүләрдән соң).

Федераль дәүләт таләпләреннән чыгып, методик әсбапта танып белү, коммуникация, матур әдәбият белән таныштыру кебек өч белем бирү өлкәсе карала. Балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик планлаштыру нигезендә бара. План ел дәверендә төрле темалар үзләштерүне күздә тота. Болар - “Балалар бакчасы”, “Көз”, “Мин дөньяның бер кешесе”, “Минем әйләнә-тирәм”, “Кыш”, “Яңа ел бәйрәме”, “Әтиләр һәм әниләр, бабайлар һәм әбиләр”, “Халык иҗаты”, “Яз”, “Җәй”.

Балалар белән туган телне өйрәнүгә юнәлдерелгән эшчәнлек конспектлары Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендә чыккан “Туганнан алып мәктәпкә кадәр. Мәктәпкәчә мәгарифнең якынча төп белем бирү программасы” нигезендә төзелгән. Федераль дәүләт таләпләре буенча танып белү, коммуникация (сөйләм үстерү), матур әдәбият белән таныштыру кебек өч белем бирү өлкәсе карала. Белем бирү өлкәләрен үзләштерү гомумкабул ителгән педагогик принципларга нигезләнә.

1.6.1 Комплекслы тематик план
Беренче кечкенәләр төркеме

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	**Танышу**	Танышу	6
2.	**Безнең балалар бакчасы**	Аю белән куян кунакка килгән Куянга өй төзибез Курчагым “Үчтеки, үчтеки” такмагын уку Курчакның туган көне Карусельгә сәяхәт Минем матур тубым Әминә Бикчәнтәеваның “Туп-туп, тубыбыз” шигырен уку Уенчыклар кибетендә	1 1 1 1 1 1 1 1 1
3.	**Көз**	Көз җитте Көзге яфраклар ”Безнең Алсу “ сериясеннән рәсем карау Яшелчәләр Куян кунакка килгән “Шалкан” әкияте Җиләк-җимешләр Әбидә кунакта Яшелчә бакчасында	1 1 1 1 1 1 1 1 1
4.	**Мин - дөньяның бер кешесе**	Минем исемем бар Бу — мин Мин –дөньяның бер кешесе	1 1 1
5.	**Гаилә**	Минем гаиләм Безнең гаилә Әйдәгез дуслашыйк	1 1 1

		Бу өйдә кем яши? Без чәбәкәй итәбез Уйнарга яратабыз “Гаилә” рәсемен карау Шәйхи Маннурның “Яратам” шигырен уку Өйдәгез уйныйбыз	1 1 1 1 1 1
6.	**Кыш**	Ап-ак кар ява Алсу урамга җыена Кар бабай ясау Кыш рәсемен карау Кар ява А.Алиш “Куян кызы”	1 1 1 1 1 1
7.	**Яңа ел бәйрәме**	Яшел чыршы Әминә Бикчәнтәеваның «Беренче адым» шигырен уку Чыршы бизибез Куян чыршы янында Купшы чыршы Без музыка залында	1 1 1 1 1 1
8.	**Минем әйләнә - тирәм**	Яраткан уен бүлмәбез Алсу бүлмәсе Безнең урам Безнең апа Алсу авырган Алсуда кунакта Безнең йортта кемнәр яши? Йорт кошлары Хайваннарны чакыру Маэмаем М.Җәлилнең “Әтәч” шигырен уку Гав исемле мәче баласы Габдулла Тукай “Гали белән Кәҗә” “Чуар тавык” әкияте Әкияттә кунакта	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
9.	**Әтиләр-бабайлар**	Зур гаилә Безнең әтиләр һәм абыйлар Бабайга кунакка барабыз Машина Самолет Булатның машинасына гараж ясау	1 1 1 1 1 1
10.	**Әниләр-әбиләр**	Кибеткә бару Әбидә кунакта Безнең әниләр	1 1 1

		Алсуны табибка алып барабыз Табибка барабыз Курчакны йоклату	1 1 1
11.	**Халык иҗаты**	Хайваннарны чакыру ”Йомры икмәк” рус халык әкиятен уку “Шалкан” әкиятен уку “Камыр малай” әкиятен сөйләү “Теремкәй” рус халык әкиятен уку Өч аю	1 1 1 1 1 1
12.	**Яз**	Урамда яз Яз җитә Яз Җәнлекләр урманда яшиләр Язгы урманда Агачлар Агачлар Каргалар Кошлар Яз килде Кояш, чык, чык! “Урманда зур концерт”	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
13.	**Җәй**	Бүлмә гөлләре Бүлмә гөлләре Мультфильмда кунакта Куаклар Чәчәкләр Балалар бакчасы ишек алдында Экология сукмагы буенча сәяхәт Су белән уен Мультфильмда кунакта Рәхмәт, җәй! Әнәс Кариның “Чебиләр” шигырен уку Уеннар	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
			105 сәгать

1.2.12 Комплекслы тематик план

Икенче кечкенәләр төркеме - ана теле

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	**Исәнме,балалар бакчасы** **Тәрбия, үстерү бурычы**	Танышу Өйдә кем яши? Мин малай,мин кыз Мияу белән танышу Әйдәгез танышыйк Әйдә дуслашыйк	1 1 1 1 1 1

2.	**Уенчыклар**	Минем яраткан уенчыкларым Минем яраткан уенчыкларым Карусельгә сәяхәт Без уйнарга яратабыз Йомшак уенчык карау Туп Туган көн Мияу кунакка килгән Уенчыклар кибете	1 1 1 1 1 1 1 1 1
3.	**Көз**	Алтын көз Көз килде Аваз культурасы,Ө авазы Куян үстергән кишер һәм помидор Яшелчә бакчасында “Шалкан” әкияте Җиләк-җимеш бакчасында Бакчада алмалар өлгерде Уйный-уйный саныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
4.	**Гаилә**	Өйдә кем яши? Безнең гаилә Качышлы уйныйбыз Тату гаилә Минем дуслар Әйдәгез дуслашыйк Минем туганнарым Безнең гаилә Әби күчтәнәче Дустыңны сыйла Сөт,чәй Кунакка барабыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
5.	**Кыш**	Кар ява Алсуны урамга киендерәбез А.Алиш “Куян кызы” “Чанада шуабыз” рәсемен карау Кышкы уеннар “Куяннар”уенын өйрәнү	1 1 1 1 1 1
6.	**Яңа ел бәйрәме**	Тиздән чыршы бәйрәме Б.Рәхмәтнең “Кыш бабай” шигырен ятлау Уйныйбызда, җырлыйбызда Без бәйрәмгә әзерләнәбез Бәйрәм концерты Яңа ел бәйрәме	1 1 1 1 1 1
7.	**Минем йортым,минем шәһәрем**	Минем шәһәрем Мин “КамАЗ” оныгы “Әлли-бәлли итәргә...”бишек җыры Безнең урам Алсуның яңа өе	1 1 1 1 1

		Алсуда кунакта	1
8.	**Безнеӊ авылда**	Безнеӊ авылда Зурлар һәм кечкенәләр “Кем нәрсә ярата?”татар халык әкиятен сөйләү “Песи һәм песи балалары”рәсемен карау Җ.Тәрҗемановныӊ”Үзен бик чиста йөртә”шигырен уку “Кем МИЯУ дип әйтте?” Йорт кошлары Р.Батулланыӊ “Елак әтәч”әсәрен уку Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
9.	**Ватанны саклаучылар көне**	Зур гаилә Безнеӊ әтиләр һәм абыйлар Бабайга кунакка барабыз Ватанны саклаучылар көне Очучылар З.Туфайлованыӊ “Шофёр булам”шигырен уку	1 1 1 1 1 1
10.	**8нче март**	Минем әнием Кояш гомере телим мин,әнием,сиӊа! Без әнигә булышабыз Әбигә кунакка барабыз Мин әнинеӊ ярдәмчесе Азат кунак чакыра	1 1 1 1 1 1
11.	**Кыргый хайваннар**	Урманда Аю белән куян “Өч аю”әкияте	1 1 1
12.	**Әкияттә кунакта**	“Теремкәй” рус халык әкиятен сөйләү Кыргый хайваннар “Төлке,куян һәм әтәч”әкиятен сәхнәләштерү	1 1 1
13.	**Яз**	Урамда яз Язҗитте Яз җыры “Кояш чык,чык,...” Язгы күренешләр Ак аю кунакка килгән Кошлар Х.Вахитныӊ “Уӊган сыерчык”шигырен уку Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1

14.	**Бәйрәмнәр**	Бәйрәмгә барабыз “Балалар бакчасында бәйрәм” дигән рәсем карау “Урманда зур концерт” –анимацион сюжет карау	1 1 1
15.	**Җәй**	Автобуста сәяхәт Җ.Тәрҗемановның “Кикрикүк” шигырен уку Мультфильмда кунакта М.Мазуновның “Кәҗә”шигырен уку “Кәҗә һәм кәҗә бәтиләре”рәсемен карау Чәчәкләр –тормыш яме Матур җәй кил безгә Мин җәйне яратам “Карга” эндәшен уку Саф һавада Экология сукмагы буенча сәяхәт Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
			105сәгать

1.6.3 Комплекслы тематик план
Уртанчылар төркеме - ана теле

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1. Без балалар бакчасында	Танышу Без балалар бакчасында	1 1
	Әкиятләр иленә сәяхәт.	1
2. Мин - дөньяның бер кешесе	Әти, әни һәм мин “Гаилә” рәсемен карау. Г. Тукай “Безнең гаилә”шигырен уку. Г. Тукай “Безнең гаилә”шигырен ятлау. Гаилә Мин һәм кешеләр	1 1 1 1 2 2
	“Көз һәм балалар” җыры. Анимацион сюжет “Шалкан әкияте буенча” Әйдәгез, дуслашыйк.	2 1 1
3. Ю	Б.Рәхмәт “Су” шигырен уку. Б.Рәхмәт “Су” шигырен ятлау	1 1
	Качышлы уйныйбыз.	1
4. Көз	Көз килде “Көз”рәсемен карау	1 1
	Качышлы уйныйбыз.	1
5. Куян күчтәнәчләре	Куян күчтәнәчләре	2
	“Шалкан” әкияте.	1
6. Көз күчтәнәчләре	Җимешләр. Р.Батулла “Аю Әппәс” әкиятен сөйләү	1 1

	Әйдәгез, уйныйбыз.	1
7. Табын янында.	Ашамлыклар Әбине сыйла Сыйла Без кибеткә барабыз, ашамлыклар алабыз Аш бүлмәсе	2 1 1 1 1
	Безнең кунаклар Дустыңны сыйла Кунак сыйлау.	1 1 1
8. Татар халык ашлары.	Татар халык ашлары.	2
	Азат кунак чакыра	1
9. Безнең уенчыклар	Безнең уенчыклар Әйдәгез уйныйбыз Уенчыклар белән уйныйбыз Уенчыклар кибете Без уйнарга яратабыз Уйныйбыз Минем яраткан уенчыкларым	3 1 1 1 1
	Уенчыклар Паркка сәяхәт Алсуның туган көне Яңа ел килә **Ә.Бариның “Кыш”шигырен уку**	2 1 1 1
10. Кыш	Җәнлекләр кышка әзерләнә Җәнлекләр кышкы урманда А.Алиш”Куян кызы” Кыргый хайваннар Хәйдәрнең “Керпе туны”әкиятен уку Ә.Бариның “Кыш”шигырен уку.	1 1 1 1 1
	Паркка сәяхәт Уйныйбыз Мияуга бүләк	1 1 1
11. Халык җәүһәрләре	Киемнәр	2
	“Ни өчен киемнәр югалган”	1
12. Ватанны саклаучылар.	Безнең Армия Хәрби һөнәрләр Очучылар Без солдатлар К. Булатованың “Солдатлар” шигырен уку. Иң яхшы әти.	1 1 1 1 1 1 1
	Уенчыклар үпкәләгән. “Күңелле уеннар”	1 1

	Уенчыклар юабыз.	1
13. 8 март	Әнием турында сөйлим З.Туфайлованың “Әни сүзе” шигырен ятлау.	1 1
	Саннар	2
14. Яз	Кар Бабай язны эзли Яз бүләкләре Нур Гайсинның“Яз килә”шигырен уку “Без язны яратабыз”	1 1 1 1
	Уйныйбыз да, саныйбыз да	1
15. Күчмә кошлар	Күчмә кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку. Б. Рәхмәтнең “Яз ”шигырен ятлау.	2 1
	Бергәләп өйрәник “Акбай һәм Мияу маҗаралары”	1 1
16. Халык җәүһәрләре	Савыт- саба Кунак чакырабыз. Бергәләп уйныйбыз. “Күңелле ял итәбез”	2 2 1 1
17. Апрель җитсә, исемеңне җырына куша тургай	Габдулла Тукай Габдулла Тукайның “Кызыклы шәкерт”шигырен уку. Габдулла Тукайның “Гали белән кәҗә” шигырен ятлау.	2 1 1
	Без татарча сөйләшәбез	2
18. Йорт хайваннары	Йорт хайваннары К.Ушинскийның “Хайваннар бәхәсе”әсәрен	1 1
	Бу өйдә кем яши?	1
19. Минем дусларым	“Торна белән Төлке” әкиятен уку. “Без татарча сөйләшәбез” Җ.Тәрҗемановның ”Кикрикүк”шигырен уку А.Алишның”Чукмар белән Тукмар” әкияте буенча әңгәмә	2 1 1
	Без театр уйныйбыз Уйныйбыз	1 1
20. Сабантуй бәйрәме	Сабантуйга әзерләнәбез Күңелле Сабантуй	1

1.6.4 Комплекслы тематик план

Зурлар төркеме - ана теле

Проект темалары	**Эшчәнлек төрләре**	**Эшчәнлек**

		саны
1. «Яхшы сүз-җан азыгы»	Танышу Ягымлы сүзләр Сыйла(катнаш эшчәнлек)	1 1 1
2. А. Алиш иҗаты	А.Алиш- балалар язучысы. А.Алиш “Каз белән аккош”	1 1
	«Чукмар белән Тукмар» (катнаш эшчәнлек)	1
3. Хуш киләсең, ямьле көз!	Җәйләр үтте, көзләр җитте. Көзге табигать	1 1
	“Шалкан” (катнаш эшчәнлек)	1
4. Көз күчтәнәчләре	Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт Сыйлыйбыз	1 1
	“Баллы кишер” (катнаш эшчәнлек)	1
	Түтәлләрдә үсте яшелчә Яшелчәләр кибете Бар матур бакча	1 1
	“Баллы кишер” (катнаш эшчәнлек)	1
5. Мин яратам сине, Татарстан	Мин яратам сине, Татарстан Туган җирем- Татарстан	1 1
	“Уйный-уйный эшлибез”	1
	Гүзәл туган ягыбыз Туган ил кайдан башлана?	1 1
	Мультфильм “Акбарс”	1
6. Төсләр дөньясы	Төсләр Төсләр дөньясы	1 1
	“Юл маҗаралары”.	1
7.Кем эшләми , шул ашамый.	Яшелчә салаты Яшелчәләр юабыз.	1 1
	“Кем эшләми, шул ашамый”	1
8.Җиләк-җимешләр	Җимешләр Уйныйбыз да, җырлыйбыз да Җиләк-җимешләр	1 1 1
9.Минем гаиләм	Безнең гаилә Әби , бабайларны хөрмәтлик.	1 1
	“Аш бүлмәсе”	1
10. Табын янында	Савыт-саба кибетенә сәяхәт. Туган көн Бергәләп өйрәнәбез. Курчак Алиягә булыш Чәй табыны	1 1 1 1 1
	“Өч аю” .	1
11.Киемнәрдә безне бизиләр	Кием кешене бизи Кием - салым кибетенә сәяхәт	1 1
	“Киемнәр кибетендә”	1
12.Салкын кыш. Кышкы уеннар.	Салкын кыш Кышкы уеннар	1 2
	“ Хат ташучы Кар бабай.”	1

	Без суыктан курыкмыйбыз. Кыш	1 1 1
	“Киемнәр кибетендә”	1
	Кышкы уеннар Ел фасыллары	1 1
	“Чисталыкта - матурлык”	1
13. Кунак булсаң-тыйнак бул	Без ашыйбыз Мин кунак яратам Бергәләп өйрәнәбез	1 1 1
14. Киемнәр	Киенергә ярдәм ит Милли киемнәр.	1 1
	“Киемнәр кибетендә”	1
	Киемнәр дә безне бизиләр. Киемнәр дөньясы	1 1
	”Ни өчен киемнәр югалган”	1
15. Йорт җиһазлары	Матур әдәбият белән таныштыру Өстәл театры “Өч аю”. Өй җиһазлары кибете.	1 1
	“Маша һәм өч аю”	1
16. Муса Җәлил безнең күңелләрдә.	Муса Җәлил безнең күңелләрдә. “Батыр лыкта-матурлык”.	1 1
	“Шаян уенчыклар”.	1
17. Кояш гомере телим мин, әнием, синә	Без әни белән кибеткә бардык Әниләр бәйрәме	1 1
	“Өч кыз”	1
	Әни кирәк Әниемнең тәмле ашлары	1 1
	“Туган көн”	1
18.Без язны яратабыз	Яз килә. Яз килә, яз!	1 1
	“Кем нәрсә ярата?”.	1
	Татар халык иҗаты аша язны тасвирлау Нәүрүз – яз бәйрәме Бар, юк	1 1 1
19. Безнең канатлы дусларыбыз	Күчмә кошлар Кошлар	1 1
	“Алтын ай” кибете	1
20. Габдулла Тукай иҗаты	Габдулла Тукай Г. Тукайның “Кызыклы шәкерт” шигырен уку.	1 1
	Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау.	1
	Г. Тукай “Безнең гаилә” “Гаилә” рәсемен карау	1 1
	Г. Тукай “Бала белән күбәләк”	1

21. Чисталыкта-матурлык	Саулык-зур байлык Шигырь уку: Ә.Ерикәй “Чисталык сөябез”	1 1
	“Чисталыкта-матурлык”	1
22. Җиңү алып килде май	Сугыш ветераннары белән очрашу	1
23.Кунак көтәбез	“Винни-пух кунакка бара”.	1
	“Туган көн”	1
24. Хәрәкәттә-бәрәкәт	Минем яраткан спорт төре. Шигырь уку: В Хәйруллина “Туплар”	1 1
	Арыслан баласы һәм ташбака ничек җыр җырлаган”	1
25. Чәчәкле җәй.	Чәчәкләр – тормыш яме Чәчәкле җәй.	1 1
	Сабантуйга әзерләнәбез	1
26. Күңелле сабантуй	Күңелле Сабантуй уеннары Сабан туена әзерлек Сабан туена әзерлек	1 1 1
		104

1.6.5 Комплекслы тематик план
Мәктәпкә әзерлек төркеме - ана теле

Проект темалары	**Эшчәнлек төрләре**	**Эшчәнлек саны**
1. Әйдәгез,танышабыз!	Әйдәгез, танышабыз Тәмле сүз – җан азыгы	1 1
	“Мияу адашкан”	1
2. Тату гаилә	Минем өем Тату гаилә	1 1
	“Аю баласы дөнья белән таныша”	1
3. Абдулла Алиш иҗаты	А. Алиш иҗаты белән танышу. А.Алиш “Сертотмас үрдәк” әкияте	1 1
	«Батыр Мияу белән куркак Куянкай»	1
4. Алтын көз	Алтын көз Көз җитте	1 1
	“Шалкан”	1
5. Көзге байлык	Яшелчәләр	2
	«Кем эшләми, шул ашамый.”	1
6. Көз күчтәнәчләре	Җиләк-җимешләр Көз күчтәнәчләре	1 1
	“Без сыйланабыз”	1
7. Икмәк – яшәү терәге	“Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә” Кунак□чакырдык	1 1
	“Юмарт аю”	1
8. Ашамлыклар	Ашамлыклар Кунак көтәбез	1 1
	“Кафега барабыз”	1
9. Савыт-саба	Савыт-саба	2
	“Тәмле” кафесы ачабыз	1
10. Өй җиһазлары	Минем өем, өй җиһазлары	1
	“Тәмле” кафесында	1

11. Милли киемнәр	Әбиемнең серле сандыгы Кием кешене бизи	1 1
	“Күңелле уеннар”	1
12. Минем туган җирем	Татарстан буйлап сәяхәт Спорт бәйрәменә барабыз	1 1
	“Көчлеләр, кыюлар, җитезләр”	1
13. Башкалам - Казан	Башкалам - Казан “Туган илем – туган өем”	1 1
	Әниләр бәйрәменә барабыз	1
14. Кыргый хайваннар	Кыргый хайваннар	2
	“Циркта”	1
15. Ишек алдында	Йорт кошлары Йорт хайваннары	1 1
	“Төлке һәм каз” мультфильмы	1
16. Кыш килде	Кыш килде Кыш	1 1
	“Безнең дуслар”	1
17. Кышкы уеннар	Кышкы уеннар Яңа ел бәйрәме	1 1
	“Кар малай” мул□тфильмы	1
18. Кыш. Кышкы уеннар	Кыш. Кышкы уеннар	2
	“Шаян кошлар”	1
19. Кышлаучы кошлар	Кышлаучы кошлар Кошлар кафесы Кошларга ярдәм итик!	2 1 1
	“Әйдә, бие!”	1
	“Урманда зур концерт”	1
20. Киемнәр	Киемнәр Кышкы киемнәр	1 1
	“Акбай туган көнгә барырга ә□ерләнә”	1
21. Муса Җәлил	Муса Җәлил	2
	“Мияуның туган көне”	1
22. И туган тел, и матур тел...	Бөтендөнья телләр көне И туган тел, и матур тел...	1 1
	“Урман китапханәсендә”	1
23. Безнең шәһәр	Безнең шәһәр	2
	“Уйный-уйный укыйбыз”	1
24. Ямьле яз	Ямьле яз	2
	«Урман мәктәбендә»	1
25. Әкияттә кунакта	Әкияттә кунакта “Хуш киләсең, Нәүрүз!”	1 1
	“Теремкәй” әкиятен сәхнәләштерү	1
26. Күчмә кошлар	Күчмә кошлар	2
	“Кем нәрсә ярата?”	1
27. Белем иленә сәяхәт	Белем иленә сәяхәт Серле чәчәк Уку бүлмәсе	2 1 1
	“Уйный-уйный укыйбыз”	1
28. Мәктәп	Без мәктәпкә барабыз	2
	“Без инде хәзер зурлар - мәктәпкә илтә юллар”	1
	“Юл маҗаралары”	1

29. Урман-безнең байлыгыбыз	Урманда Нәрсә ул “Кызыл китап?”	1 1
	Габдулла Тукай	1
30. Габдулла Тукай	Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт Без - Тукай оныклары	1 1
	Г. Тукай “Шүрәле”	1
31. Әкияттә кунакта	«Эш беткәч, уйнарга ярый» “Алтын бөртекләр” «Агачлар да авырый»	1 1 1
32. Белем иленә сәяхәт	Могҗизалар кыры Белем иленә сәяхәт	1 1
33. Без уйнарга яратабыз	Казанга спорт бәйрәменә барабыз Без уйнарга яратабыз Сюжетлы-рольле уеннар	1 2 1
34. Җиңү бәйрәме	Алар безгә җиңү бүләк итте Җиңү бәйрәме	1 1
35. Хуш бакчам, исәнме мәктәп	Кабатлау. «Хуш бакчам, исәнме мәктәп»	1 1
		108 сәгать

1.6.6 Беренче кече яшьтәгеләр төркемендә сөйләм телен үзләштерү дәрәҗәләренә диагностика

Диагностик биремнәр (5-14 ноябрь)

1. Баланың сүзлек запасы

1). Дидактик уен “Бу нәрсә?” Материал: уенчыклар, җиләк-җимеш, яшелчәләр сурәтләнгән предметлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге: Тәрбияче балага уенчыклар (машина, курчак, туп) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы уенчыкларны атарга куша: - Бу нәрсә? Аннары предметларның өлешләрен күрсәтергә тәкъдим итә. Мәсәлән: машинаның кабинасын күрсәт. – Кузовын күрсәт. - Тәгәрмәчләрен күрсәт.

Тәрбияче балага җиләк-җимешләр (алма, груша, слива) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы җиләк-җимешләрне атарга куша: - Бу нәрсә? Балаларга җиләк-җимешләрнең төсләрен (кызыл, яшел, сары) атарга тәкъдим итәләр.

Тәрбияче балага яшелчәләр (кишер, кыяр, помидор) сүрәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы яшелчәләрне: - Бу нәрсә? Балаларга яшелчәләрнең төсләрен (кызыл, яшел, кызыл) атарга тәкъдим итәләр.

2). Дидактик күнегү “Син кем?” Тәрбияче баланы үзе янына чакыра, аңа сораулар бирә: - Синең исемең ничек? - Ә минем исемем ничек? - Мин кыз, ә син кем? – Башыңны күрсәт әле. – Кая синең борының (күзләрең, колакларың, кулларың, аякларың)?

Бәяләү критерийлары

1 балл – предметларның исемен атаганда, төсләрен билгеләгәндә хаталар җибәрә. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый.

2 балл – предметларның исемен дөрес атый, төсләрен билгеләгәндә хаталар җибәрә. Тәрбияченең сорауларына өстәмә сораулар ярдәмендә генә җавап бирә.

3 балл – предметларның исемен дөрес атый, төсләрне дөрес билгели. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

2. Сөйләмнең грамматик ягы

1). Дидактик уен “Кем нәрсә эшли?” Материал: табибә, шофёр, сатучы сурәтләнгән сюжетлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага табибә төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем?

(Табибә). Ул нәрсә эшли? (Тыңлый). Ул кемне дәвалый? (Малайны дәвалый).
Тәрбияче балага шофёр төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Шофёр). Шофёр кайда утыра? (Кабинада утыра). Ул нәрсә эшли? (Машина йөртә).
Тәрбияче балага сатучы төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Сатучы). Сатучы кайда эшли? (Кибеттә (магазинда). Ул нәрсә эшли? (Ул әйбер сата).
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала биремнәрне үти алмый. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә бала хаталар ясый.
2 балл – бала биремнәрне үтәргә тырыша, тәрбияченең сорауларына бер сүз белән генә җавап бирә.
3 балл – бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбияченең сорауларына җавап биргәндә исем белән фигыльне, алмашлык белән фигыльне яраклаштыра ала. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.
3. Сөйләмнең аваз культурасы
1). Дидактик уен “Бу нәрсә? Ул ничек кычкыра?” Материал: песи, эт, әтәч, сыер, күгәрчен, чыпчык сурәтләнгән картинкалар.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
Тәрбияче балага песи (эт, әтәч, сыер, күгәрчен, чыпчык) төшерелгән картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: - Бу нәрсә? (Эт). Эт ничек өрә? (Һау-һау). - Бу нәрсә? (Песи). Песи ничек кычкыра? (Мияу-мияу). - Бу нәрсә? (Әтәч). Әтәч ничек кычкыра? (Кикрикүк). - Бу нәрсә? (Сыер). Сыер ничек мөгри? (Му-у). - Бу нәрсә? (Күгәрчен). Күгәрчен ничек гөрли? (Гөр-гөр). - Бу нәрсә? (Чыпчык). Чыпчык ничек чыркылдый? (Чырык-чырык).
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала 1-2 биремне генә үти ала.
2 балл – бала биремнәрне тәрбияче ярдәме белән башкара, аның артыннан кабатлый.
3 балл – бала биремнәрне теләп башкара. Аваз ияртемнәрен дөрес һәм ачык итеп әйтә.
4. Бәйләнешле сөйләм
1). Сюжетлы картина буенча әңгәмә
Материал: уйнаучы балалар сурәтләнгән сюжетлы картинка.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
- Карагыз әле, Йомшаккай бик матур бер картинка ясаган. – Бу картинкада кем ясалган? – Балалар нәрсә эшлиләр? - Картинка сиңа ошыймы?
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала сорауларга ишарәләр яки бер сүз белән генә җавап бирә.
2 балл – бала җавап биргәндә 2-3 сүздән торган гади җөмләләргә өстенлек бирә.
3 балл – бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбияченең үтенече буенча картинада сурәтләнгәнне сөйли ала.
Югары дәрәҗә - 10-12 балл.
Уртача дәрәҗә - 6-9 балл.
Түбән дәрәҗә - 3-5 балл.
Диагностик биремнәр (21-31 март)
1. Баланың сүзлек запасы
1). Дидактик уен “Бу нәрсә?”
Материал: савыт-саба, йорт җиһазлары, йорт хайваннары, кыргый хайваннар, киемнәр сурәтләнгән предметлы картинкалар.
Диагностик биремнең эчтәлеге: Тәрбияче балага савыт саба (тәлинкә, чынаяк, чәй тәлинкәсе, табак) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Савыт-саба).
Тәрбияче балага йорт җиһазлары (карават, өстәл, урындык, шкаф) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт җиһазлары).
Тәрбияче балага йорт хайваннары (эт, песи, сыер, кәҗә) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм

андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт хайваннары).
Тәрбияче балага кыргый хайваннар (куян, төлке, аю) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы хайваннарны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Кыргый хайваннар).
Тәрбияче балага киемнәр (күлмәк, куртка, башлык) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Киемнәр).

Бәяләү критерийлары

1 балл – предметларның исемен атаганда авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.

2 балл – предметларның исемен дөрес атый, гомумиләштерүче сүзләрне белдергәндә хаталар җибәрә.

3 балл – предметларның исемен дөрес атый, гомумиләштерүче сүзләрне дөрес билгели.

2. Сөйләмнең грамматик ягы

1). Дидактик уен "Кем нәрсә эшли?" Материал: китап укучы әни, өрә торган эт, уйный торган малай, рәсем ясаучы кыз сурәтләнгән сюжетлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге: Тәрбияче балага китап укучы әни төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Әни). Әни нәрсә эшли? (Укый). Әни нәрсә укый? (Әни китап укый).
Тәрбияче балага өрә торган эт төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу нәрсә? (Эт). Эт нәрсә эшли? (Эт өрә). Ул ничек өрә? (Эт һау-һау дип өрә).
Тәрбияче балага уйный торган малай төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Малай). Малайның исеме ничек? (Бала малайга исем биреп карый). Малай нәрсә эшли? (Малай уйный). Ул нәрсә белән уйный? (Ул машина белән уйный).
Тәрбияче балага рәсем ясаучы кыз төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Кыз). Кызның исеме ничек? (Бала кызга исем биреп карый). Кыз нәрсә эшли? (Кыз рәсем ясый). Ул нәрсә белән рәсем ясый? (Ул карандаш белән рәсем ясый). Кыз нәрсә рәсеме ясый? (Кыз кояш рәсеме ясый).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала биремнәрне үти алмый. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә бала хаталар ясый.

2 балл – бала биремнәрне үтәргә тырыша, тәрбияченең сорауларына бер сүз белән генә җавап бирә.

3 балл – бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбияченең сорауларына җавап биргәндә җөмләләрне грамматик яктан дөрес төзи. Җөмләләрнең иясе һәм хәбәре бар. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

3. Сөйләмнең аваз культурасы

1). Дидактик уен "Бу нәрсә? Ул ничек кычкыра?" Материал: ат, кәҗә, тавык, каз, карга сурәтләнгән картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге: Тәрбияче балага ат (кәҗә, тавык, каз, карга) төшерелгән картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: - Бу нәрсә? (Ат). Ат ничек кешни? (Их-ха-ха). - Бу нәрсә? (Кәҗә). Кәҗә ничек кычкыра? (Ме-е-е). - Бу нәрсә? (Тавык). Тавык ничек кыткылдый? (Кыт-кыт). - Бу нәрсә? (Каз). Каз ничек каңгылдый? (Ка-ка-ка). - Бу нәрсә? (Карга). Карга ничек каркылдый ? (Кар-кар).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала 1-2 биремне генә үти ала.

2 балл – бала биремнәрне тәрбияче ярдәме белән башкара, аның артыннан кабатлый.

3 балл – бала биремнәрне теләп башкара. Аваз иярнтемнәрен дөрес һәм ачык итеп әйтә.

4. Бәйләнешле сөйләм

1). Сюжетлы картина буенча әңгәмә Материал: кар бабай ясаучы балалар сурәтләнгән сюжетлы картинка.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

- Карагыз әле, Йомшаккай бик матур бер картинка ясаган. – Бу картинкада кем ясалган? – Балалар нәрсә эшлиләр? - Картинка сиңа ошыймы?
2). “Камыр малай” әкиятен сәхнәләштерү.
Тәрбияче өстәл театры фигуралары куллана, балаларга сәхнәләштерүдә катнашырга тәкъдим ясый.
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала сорауларга ишарәләр яки бер сүз белән генә җавап бирә. Әкиятне сәхнәләштерүдә авырлыклар кичерә. Тәрбияче артыннан аерым сүзләрне генә кабатлый.
Тәрбияче: - Балалар, камыр малайны пешергәннәр әби белән
Бала: Бабай.
Тәрбияче: - Камыр малайны тәрәзә төбенә
Бала: Куйганнар.
Тәрбияче: Камыр-курчак кипкәч, тәрәзәдән
Бала: Сикереп төшә.
Тәрбияче: Камыр малай йөгереп китә, йөгерә-йөгерә урманга
Бала: Җитә.
2 балл – бала җавап биргәндә 2-3 сүздән торган гади җөмләләргә өстенлек бирә. Тәрбияче ярдәм иткәндә таныш әкиятне сәхнәләштерүдә катнаша.
Тәрбияче: - Балалар, камыр малайны пешергәннәр
Бала: әби белән бабай.
Тәрбияче: - Камыр малайны
Бала: Тәрәзә төбенә куйганнар.
Тәрбияче: Камыр-курчак кипкәч,
Бала: Тәрәзәдән сикереп төшә.
Тәрбияче: Камыр малай йөгереп китә, йөгерә-йөгерә
Бала: Урманга җитә.
3 балл – бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбияченең үтенече буенча картинада сурәтләнгәнне сөйли ала. Әкиятнең эчтәлеген сөйләгәндә эзлеклелекне саклап сәхнәләштерүдә теләп катнаша.
Югары дәрәҗә - 10-12 балл.
Уртача дәрәҗә - 6-9 балл.
Түбән дәрәҗә - 3-5 балл.

“Туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү” буенча баланың персональ картасы

Баланың исеме фамилиясе	Баланың сүзлек запасы	Сөйләмнең грамматикягы	Сөйләмнең аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Гомуми үсеш дәрәҗәсе	Индивидуаль эш өчен тәкъдимнәр

1.6.7 Икенче кече яшьтәгеләр төркемендә сөйләм телен үзләштерү дәрәҗәләренә диагностика

Диагностик биремнәр (5-14 ноябрь)
1. Баланың сүзлек запасы
1). Дидактик уен “Бу нәрсә?”
Материал: савыт-саба, йорт җиһазлары, йорт хайваннары, кыргый хайваннар, киемнәр сурәтләнгән предметлы картинкалар.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
Тәрбияче балага савыт саба (тәлинкә, чынаяк, чәй тәлинкәсе, табак) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Савыт-саба).

Тәрбияче балага йорт җиһазлары (караватт, өстәл, урындык, шкаф) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт җиһазлары).
Тәрбияче балага йорт хайваннары (эт, песи, сыер, кәҗә) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт хайваннары).
Тәрбияче балага кыргый хайваннар (куян, төлке, аю) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы хайваннарны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Кыргый хайваннар).
Тәрбияче балага киемнәр (күлмәк, куртка, башлык) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Киемнәр).
Бәяләү критерийлары
1 балл – предметларның исемен атаганда авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.
2 балл – предметларның исемен дөрес атый, гомумиләштерүче сүзләрне белдергәндә хаталар җибәрә.
3 балл – предметларның исемен дөрес атый, гомумиләштерүче сүзләрне дөрес билгели.
2. Сөйләмнең грамматик ягы
1). Дидактик уен “Кем нәрсә эшли?”
Материал: китап укучы әни, өрә торган эт, уйный торган малай, рәсем ясаучы кыз сурәтләнгән сюжетлы картинкалар.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
Тәрбияче балага китап укучы әни төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Әни). Әни нәрсә эшли? (Укый). Әни нәрсә укый? (Әни китап укый).
Тәрбияче балага өрә торган эт төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу нәрсә? (Эт). Эт нәрсә эшли? (Эт өрә). Ул ничек өрә? (Эт һау-һау дип өрә).
Тәрбияче балага уйный торган малай төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Малай). Малайның исеме ничек? (Бала малайга исем биреп карый). Малай нәрсә эшли? (Малай уйный). Ул нәрсә белән уйный? (Ул машина белән уйный).
Тәрбияче балага рәсем ясаучы кыз төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Кыз). Кызның исеме ничек? (Бала кызга исем биреп карый). Кыз нәрсә эшли? (Кыз рәсем ясый). Ул нәрсә белән рәсем ясый? (Ул карандаш белән рәсем ясый). Кыз нәрсә рәсеме ясый? (Кыз кояш рәсеме ясый).
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала биремнәрне үти алмый. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә бала хаталар ясый.
2 балл – бала биремнәрне үтәргә тырыша, тәрбияченең сорауларына бер сүз белән генә җавап бирә.
3 балл – бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбияченең сорауларына җавап биргәндә җөмләләрне грамматик яктан дөрес төзи. Җөмләләрнең иясе һәм хәбәре бар. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.
3. Сөйләмнең аваз культурасы
1). Дидактик уен “Бу нәрсә? Ул ничек кычкыра?”Материал: ат, кәҗә, тавык, каз, карга сурәтләнгән картинкалар.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
Тәрбияче балага ат (кәҗә, тавык, каз, карга) төшерелгән картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: - Бу нәрсә? (Ат). Ат ничек кешни? (Их-ха-ха). - Бу нәрсә? (Кәҗә). Кәҗә ничек кычкыра? (Ме-е-е). - Бу нәрсә? (Тавык). Тавык ничек кыткылдый? (Кыт-кыт). - Бу нәрсә? (Каз). Каз ничек каңгылдый? (Ка-ка-ка). - Бу нәрсә? (Карга). Карга ничек каркылдый ? (Кар-кар).
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала 1-2 биремне генә үти ала.
2 балл – бала биремнәрне тәрбияче ярдәме белән башкара, аның артыннан кабатлый.

3 балл – бала биремнәрне теләп башкара. Аваз иярттемнәрен дөрес һәм ачык итеп әйтә.
4. Бәйләнешле сөйләм
1). Сюжетлы картина буенча әңгәмә
Материал: кар бабай ясаучы балалар сурәтләнгән сюжетлы картинка.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
- Карагыз әле, Йомшаккай бик матур бер картинка ясаган. – Бу картинкада кем ясалган? – Балалар нәрсә эшлиләр? - Картинка сиңа ошыймы?
2). "Камыр малай" әкиятен сәхнәләштерү.
Тәрбияче өстәл театры фигуралары куллана, балаларга сәхнәләштерүдә катнашырга тәкъдим ясый.
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала сорауларга ишарәләр яки бер сүз белән генә җавап бирә. Әкиятне сәхнәләштерүдә авырлыклар кичерә. Тәрбияче артыннан аерым сүзләрне генә кабатлый. Тәрбияче: - Балалар, камыр малайны пешергәннәр әби белән
Бала: Бабай.
Тәрбияче: - Камыр малайны тәрәзә төбенә
Бала: Куйганнар.
Тәрбияче: Камыр-курчак кипкәч, тәрәзәдән
Бала: Сикереп төшә.
Тәрбияче: Камыр малай йөгереп китә, йөгерә-йөгерә урманга
Бала: Җитә.
2 балл – бала җавап биргәндә 2-3 сүздән торган гади җөмләләргә өстенлек бирә. Тәрбияче ярдәм иткәндә таныш әкиятне сәхнәләштерүдә катнаша.
Тәрбияче: - Балалар, камыр малайны пешергәннәр
Бала: әби белән бабай.
Тәрбияче: - Камыр малайны
Бала: Тәрәзә төбенә куйганнар.
Тәрбияче: Камыр-курчак кипкәч,
Бала: Тәрәзәдән сикереп төшә.
Тәрбияче: Камыр малай йөгереп китә, йөгерә-йөгерә
Бала: Урманга җитә.
3 балл – бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбиячекнең үтенече буенча картинада сурәтләнгәнне сөйли ала. Әкиятнең эчтәлеген сөйләгәндә эзлеклелекне саклап сәхнәләштерүдә теләп катнаша.
Югары дәрәҗә - 10-12 балл.
Уртача дәрәҗә - 6-9 балл.
Түбән дәрәҗә - 3-5 балл.
Диагностик биремнәр (21-31 март)
1. Баланың сүзлек запасы
1). Дидактик уен "Бу нәрсә?"
Материал: савыт-саба, йорт җиһазлары, йорт хайваннары, кыргый хайваннар, киемнәр сурәтләнгән предметлы картинкалар.
Диагностик биремнең эчтәлеге:
Тәрбияче балага савыт-саба (тәлинкә, чынаяк, чәй тәлинкәсе, чәйнек) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Савыт-саба). – Чәйнекнең борынын күрсәт. - Хәзер чәйнекнең капкачын күрсәт. – Чынаякның тоткасын күрсәт.
Тәрбияче балага йорт җиһазлары (карават, өстәл, урындык, шкаф) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт җиһазлары). – Өстәлнең аякларын күрсәт. – Урындыкның аркасын күрсәт. – Шкафның ишеген күрсәт.

Тәрбияче балага йорт хайваннары (эт, песи, сыер, кәҗә) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт хайваннары). - Этнең колакларын күрсәт. – Песинең койрыгын күрсәт. - Сыерның мөгезен күрсәт. - Кәҗәнең сакалын күрсәт. Тәрбияче балага кыргый хайваннар (куян, төлке, аю) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы хайваннарны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Кыргый хайваннар). – Куянның тәпиләрен күрсәт. – Төлкенең борынын күрсәт. – Аюның гәүдәсен күрсәт.

Тәрбияче балага киемнәр (күлмәк, куртка, башлык) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Киемнәр). – Күлмәкнең җиңен (якасын, кесәләрен, сәдәфләрен) күрсәт.

Бәяләү критерийлары

1 балл – предметларның исемен, мөһим детальләрен, өлешләрен атаганда һәм күрсәткәндә авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.

2 балл – предметларның исемен дөрес атый, мөһим детальләрен, өлешләрен күрсәткәндә, гомумиләштерүче сүзләрне белдергәндә хаталар җибәрә.

3 балл – предметларның исемен, мөһим детальләрен, өлешләрен дөрес атый һәм күрсәтә, гомумиләштерүче сүзләрне дөрес билгели.

“Бу кайчан була?” үстерелешле уены

Балаларга тәүлек өлешләре сурәтләнгән карточкалар күрсәтелә. Тәрбияче тәүлек өлешенә туры килгән күренешләрне атый һәм сорау бирә, балалар тиешле карточканы табалар.

1. Кояш чыга, әтәчләр кычкыра, балалар бакчага барырга җыена, әти-әниләр эшкә китәләр. - Бу кайчан була? Бу тәүлек өлешенә туры килгән карточканы табып күрсәтегез.

2. Кояш яктырак карый, күзләрен киңрәк ача, балалар урамда уйный, төшке аш ашыйлар. - Бу кайчан була? Шушы тәүлек өлешенә туры килгән карточканы табып күрсәтегез.

3. Кояшкүзләрен йома, балалар бакчадан, әти-әниләр эштән өйләренә кайта, кичке аш ашыйлар, балалар “Тыныч йокы, нәниләр” тапшыруын карыйлар. - Бу кайчан була? Бу тәүлек өлешенә туры килгән карточканы табып күрсәтегез.

4. Кояш йоклый, ай яктырта, күк йөзендә йолдызлар яна, бар кешеләр дә йоклый. - Бу кайчан була? Бу тәүлек өлешенә туры килгән карточканы табып күрсәтегез.

Бәяләү критерийлары

1 балл – тәүлек өлешләрен аера белми.

2 балл – өстәмә сораулар биргәндә генә тәүлек өлешләрен аера һәм дөрес атый.

3 балл – тәүлек өлешләрен аера һәм дөрес атый.

2. Сөйләмнең грамматик ягы

1). Дидактик уен “Кем нәрсә эшли?”

Материал: Йомшаккай уенчыгы, төрле кошлар һәм җәнлекләр сурәтләнгән картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балаларга Йомшаккай турында сөйли: “Безнең Йомшаккайның дуслары бик күп. Дусларының кем икәнен белергә телисезме? Ул аларның фотографияләрен алып килгән. (тәрбияче бер һәм күп куяннар, үрдәкләр, колыннар, чебиләр, көчекләр, сыерлар, бәрәннәр сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу нәрсә? (Бер куян сурәтләнгән картинка күрсәтә). (Куян). Бу нәрсә? (Куяннар сурәтләнгән картинка күрсәтә). (Куяннар). Башка картинкалар белән эш шушы рәвешле алып барыла.

Тәрбияче сөйләвен дәвам итә: “Йомшаккай кошлар һәм җәнлекләр белән качышлы уйнарга ярата. Сез күзләрегезне йомыгыз. Йомшаккай кача. (Тәрбияче Йомшаккайны шкаф артына (эченә, өстенә, астына, янына) качыра. Балалар күзләрен ачалар һәм Йомшаккайны эзлиләр һәм аның кайда качканын әйтәләр. Мәсәлән: “Йомшаккай шкаф артына качкан”.

Тәрбияче сөйләвен дәвам итә: “Җәнлекләр һәм кошларны әниләре эзләп килгән. Әйдәгез әниләренә аларны табарга булышыйк”. (Тавык сурәтләнгән картинка куела). Тавык (сыер, эт, ат, сарык, куян) нәрсәне алырга килгән? Тавык чебине алырга килде.(Шул рәвешле куян куян баласын, сыер бозавын, эт көчеген, сарык бәрәнен, ат колынын таба).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала биремнәрне үти алмый. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә бала хаталар ясый.
2 балл – бала биремнәрне үтәргә тырыша, тәрбияченең сорауларына бер сүз белән генә җавап бирә.
3 балл – бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбияченең сорауларына җавап биргәндә берлек һәм күплек сандагы исемнәрне, бәйлек сүзләрне (эченә, өстенә, астына, янына), кошлар һәм җәнлекләр, аларның балалары атамаларын сөйләмдә дөрес куллана, җөмләләрне грамматик яктан дөрес төзи. Җөмләләрнең иясе һәм хәбәре бар. Тәрбиячененең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.
3. Сөйләмнең аваз культурасы
1). Дидактик уен "Минем кебек әйт"
Диагностик биремнең эчтәлеге:
Тәрбияче балага үзе әйткән сүзләрне игътибар белән тыңлап, нәкъ шулай итеп кабатларга куша һәм сорау бирә: "Бу сүзләрдә нинди аваз бар?" Тәрбияче, әле бер, әле икенче авазны аерып, сүзләрне я кычкырып, я тыныч тавыш белән, я пышылдап әйтә. Мәсәлән: "Минем кебек әйт".
А: Аааалсу, ааат, аааз, боткааа.
Ә: Әәәәмир, мәәәк, кәәәҗәәә.
О: ooон, йооорт, ооонык, кооолын.
Ө: өөөй, өөөстәл, көөөзге, көөөймә.
У: ууурман, ууенчык, куууян, кууурчак.
Ү: үүүлән, үүүрдәк, күүүбәлэк, үүүрмәкүүүч.
И: Иииинсаф, иииписии, тииен, машииина, әнииии.
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала кирәкле авазны ишетми, күп сүзләрне дөрес интонация белән әйтми, хаталар ясый.
2 балл – бала күп сүзләрне дөрес кабатлый, дөрес интонация белән әйтә, тәрбияче ярдәме белән кирәкле авазны билгели ала.
3 балл – бала кирәкле авазны ишетә, кабатлый, аны мөстәкыйль рәвештә дөрес интонация белән әйтеп, авазны билгели ала.
4. Бәйләнешле сөйләм
1). Сораулар буенча әңгәмә. – Синең өйдә нинди уенчыкларың бар? Син алар белән ничек уйныйсың? Кем белән уйныйсың? жгщмщСюжетлы картина буенча әңгәмә
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала бер уенчыкны гына атый.
2 балл – бала уенчыкларны санап кына чыга.
3 балл – бала үзенең шәхси тәҗрибәсенә нигезләнеп 3-4 җөмләдән торган хикәя төзи.
2). Тәрбияче балага Л.Толстойның "Өч аю" әкиятен сөйләргә тәкъдим итә. – Син "Өч аю" әкиятен беләсеңме? Аны сөйлә әле.
Бәяләү критерийлары
1 балл – бала әкият эчтәлегенә кагылышлы кайбер сүзләрне генә әйтә ала.
2 балл – бала тәрбияче биргән сораулар ярдәмендә генә әкиятнең эчтәлеген сөйли.
3 балл – бала әкиятнең эчтәлеген мөстәкыйль сөйли ала.
Югары дәрәҗә - 15-18 балл.
Уртача дәрәҗә - 11-14 балл.
Түбән дәрәҗә - 7-10 балл

"Туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү" буенча баланың персональ картасы

Баланың исеме фамилиясе	Баланың сүзлек запасы	Сөйләмнең грамматик ягы	Сөйләмнең аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Гомуми үсеш дәрәҗәсе	Индивидуаль эш өчен тәкъдимнәр

1.6.8 Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү

(уртанчылар төркеме)

Ел ахырында үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр

Танып белү	Аралашу	Матур әдәбият уку
-предметның төсе, күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы, аларны төркемләү; -йорт һәм кыргый хайваннар турында тасфирлы сөйләм куллану,классификацияләү; Кедәлек тормышта кулланыла торган предметларны классификациялә (савыт-саба, киемнәр, җиһазлар). - төрле һөнәрләр (төзүчеләр, авыл эшчәннәре һ.б.)турында белү; - туган шәһәрең (авылың), туган илең, аның башкаласы, юл йөрү кагыйдәләрен белү; - үз туганнары, үзе турында сөйли алу, өй адресын әйтү; - табигать күренешләрен күзәтеп, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алу, кайбер закончалыкларны белү.	- сөйләмдә кушма җөмләләр куллану, туры сөйләмнән файдалану; - үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча тәрбияче ярдәме белән хикәя төзү; - экиятләрнең ахырын тәмамлау, зур булмаган әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә интонацияләрдән дөрес файдалану; - сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллану; - мәгънәдәш сүзләр һәм капма-каршы сүзләр куллану; - аралашуда актив булу, теләп катнашу.	- зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерү, рольләргә бүлеп шигырьләрне сөйләү; - яраткан язучыларны атый белү; -укыту методик комплектында күрсәтелгән 2-3 шигырьне сөйләү, табышмак, мәкальләрне искә төшереп әйтү; - әдәби персонажның кылган гамәлләре турындагы фикерләрен башкаларга сөйләү; - үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйли белү.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм			Фольклор (мәкаль, табышмак)	Нәтиҗә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләрне гомумиләштерү	Капма-каршы сүзләр	Үзең турында сөйләү	“Минем өем ” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)		Баллар	Дәрәҗә
1	Дамир									
2	Алсу									
3	...									

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.

Танып белү

Югары дәрәҗә (3 балл). Бала кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне таный һәм әйтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы) турында сөйли , аларны төркемли белә. Төрле хезмәт кешеләре турында мәгълумәт бирә белә. Юл йөрү кагыйдәләрен дөрес әйтә. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.Үз туганнары, үзе турында сөйли. Табигатьтәге кайбер закончалыклырны белә, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Бала кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне атаганда хата җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме) турында тулысынча сөйләми, исенә төшергәч, өстәп сөйли белә,төремли ала. Төрле хезмәт кешеләре турында мәгълүматны тулысынча биреп бетерә алмый. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә, тулысынча җавап бирә алмый. Үз туганнары, үзе турында аз сөйли, сораулар биргәч, үзлектән тулыландыра.Табигатьтәге кайбер закончалыклырны аңлатканда, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгарганда кыенлыклар кичерә.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Бала кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне атаганда хата җибәрә.. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы) турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми , төркемли алмый. Төрле хезмәт кешеләре турында мәгълүматы юк. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында әйтә белми.Үз туганнары, үзе турында тәрбияче ярдәмендә сөйли. Табигатьтәге кайбер закончалыклырны аңлата, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алмый.

Аралашу

Югары дәрәҗә (3 балл). Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр куллана белә, туры сөйләмнән файдалана. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи.

Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә , иҗади хикәяләр төзегәндә интонацияләрдән дөрес файдалана. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтә белә. Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда теләп катнаша. Үстерешле аралашуда катнашу дәрәҗәсе камил.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр кулланганда хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белә. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә,бик мөстәкыйль түгел. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген тулы бирми , иҗади хикәяләр төзегәндә иҗади түгел. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана . Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйткәндә хаталар җибәрә. Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда катнаша, үстерешле аралашуда катнашуы камил дәрәҗәдә түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Бала сөйләмдә гади җөмләләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып, начар сөйли, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген план буенча сөйли белми,

иҗади хикәяләрнең эчтәлеге гади, интонацияләрдән файдаланмый. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана . Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми. Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда сирәк катнаша, үстерешле аралашуда катнашуы юк дәрәҗәдә.

Матур әдәбият уку

Югары дәрәҗә (3 балл).. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып, яттан сөйли. Язучыларны таный һәм атый белә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сөйләмдә мөстәкыйль куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйләп бирә ала.

Уртача дәрәҗә (2 балл).Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда активлык күрсәтми, ләкин катнаша. Язучыларны таный, әсәрләрен әйтүдә кыенлыклар кичерә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сирәк куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя биргәндә, хаталар җибәрә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга тулы итеп сөйләми.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда катнашырга теләге юк, әсәрләрен әйтә алмый. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны кулланмый. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя бирә белми. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйли белми.

“Туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү” буенча баланың персональ картасы

Баланың исеме фамилиясе	Баланың сүзлек запасы	Сөйләмнең грамматик ягы	Сөйләмнең аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Гомуми үсеш дәрәҗәсе	Индивидуаль эш өчен тәкъдимнәр

1.6.9 Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү
(зурлар төркеме)

Ел ахырында үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр

Танып белү	Аралашу	Матур әдәбият уку
-транспорт төрләрен кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне белү; -предметның төсе, күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы, нинди мате-риалдан эшләнгән булуы турында сөйли алу, аларны төркемләү; - төрле һөнәрләр (төзүчеләр, авыл эшчәннәре һ.б.)турында белү; - туган шәһәрең	- сөйләмдә төрле кушма җөмләләр куллану, туры һәм кыек сөйләмнән файдалану; - үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзү; - әкиятләрнең ахырын тәмамлау, зур булмаган әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә интонацияләрдән дөрес файдалану; - сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллану; - мәгънәдәш сүзләр һәм	- әсәрнең жанрын билгели алу (әкият, хикәя, шигырь); - зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерү, рольләргә бүлеп шигырьләрне сөйләү; - яраткан язучыларны атый белү; -укыту методик комплектында күрсәтелгән 2-3 шигырьне сөйләү, табышмак, мәкальләрне искә төшереп әйтү; - әдәби персонажның кылган гамәлләре турындагы фикерләрен башкаларга сөйләү; - үзенең яраткан китабы

(авылың), туган илең, аның башкаласы, юл йөрү кагыйдәләрен белү; - үз туганнары, үзе турында сөйли алу, өй адресын әйтү; - табигать күренешләрен күзәтеп, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алу, кайбер закончалыкларны белү.	капма-каршы сүзләр куллану; - аралашуда актив булу, теләп катнашу.	турында башкаларга сөйли белү.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм			Фольклор (мәкаль, табышмак)	Нәтиҗә
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләрне гомумиләштерү	Капма-каршы сүзләр	Үзең турында сөйл	Уйный-уйный үсәбез" проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)		Баллар, дәрәҗә
	Дамир								

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.

Танып белү

Югары дәрәҗә (3 балл). Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне таный һәм әйтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы, нинди материалдан булуы) турында сөйли , аларны төркемли белә. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә. Юл йөрү кагыйдәләрен дөрес әйтә. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.Үз туганнары, үзе турында сөйли, адресын әйтә.Табигатьтәге кайбер закончалыклырны белә, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне атаганда хата җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында тулысынча сөйләми, исенә төшергәч, өстәп сөйли белә,төремли ала. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында мәгълүматны тулысынча биреп

бетерә алмый. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.Үз туганнары, үзе турында аз сөйли, сораулар биргәч, үзлектән тулыландыра.Табигатьтәге кайбер закончалыклырны аңлатканда, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгарганда кыенлыклар кичерә.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган әйберләрне атаганда хата җибәрә.. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы, нинди материалдан булуы) турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми , төркемли алмый. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында мәгълүматы юк. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында әйтә белми.Үз туганнары, үзе турында тәрбияче ярдәмендә сөйли. Адресын белми.Табигатьтәге кайбер закончалыклырны аңлата, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алмый.

Аралашу

Югары дәрәҗә (3 балл). Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр куллана белә, туры һәм кыек сөйләмнән файдалана. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи.

Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә , иҗади хикәяләр төзегәндә интонацияләрдән дөрес файдалана. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтә белә. Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда теләп катнаша. Үстерешле аралашуда катнашу дәрәҗәсе камил.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр кулланганда хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белә. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә,бик мөстәкыйль түгел. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген тулы бирми , иҗади хикәяләр төзегәндә иҗади түгел. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана . Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйткәндә хаталар җибәрә. Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда катнаша, үстерешле аралашуда катнашуы камил дәрәҗәдә түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Бала сөйләмдә гади җөмләләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып, начар сөйли, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген план буенча сөйли белми, иҗади хикәяләрнең эчтәлеге гади, интонацияләрдән файдаланмый. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана . Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми. Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда сирәк катнаша, үстерешле аралашуда катнашуы юк дәрәҗәдә.

Матур әдәбият уку

Югары дәрәҗә (3 балл). Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя) аера ала. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып, яттан сөйли. Язучыларны таный һәм атый белә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сөйләмдә мөстәкыйль куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйләп бирә ала.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя) аераганда ялгышлыклар җибәрә, ләкин тәрбияче ярдәмендә үзлектән төзәтә ала. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда активлык күрсәтми, ләкин катнаша. Язучыларны таный, әсәрләрен әйтүдә кыенлыклар кичерә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сирәк куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя биргәндә, хаталар җибәрә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга тулы итеп сөйләми.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя) аера алмый. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда катнашырга теләге юк. Язучыларны таныймый, әсәрләрен әйтә алмый. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны кулланмый. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя бирә белми. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйли белми.

“Туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү” буенча баланың персональ картасы

Баланың исеме фамилиясе	Баланың сүзлек запасы	Сөйләмнең грамматикягы	Сөйләмнең аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Гомуми үсеш дәрәҗәсе	Индивидуаль эш өчен тәкъдимнәр

1.6.10 Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү

(мәктәпкә әзерлек төркеме)

Ел ахырында үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр

Танып белү	Аралашу	Матур әдәбият уку
- сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллау; - экологик бәйләнешләрне аңлата алу, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысын белү; - табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүматлы булу; -предметларны үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары буенча аерып ала һәм төркемли белү; - үзе, әти-әнисе турында сөйли белү (фамилиясен, исемен, әтисенең исемен, адресын, телефон номерын әйтә алу), өлкәннәр хезмәте, аларның эшлекле сыйфатлары турында мәгълүматлы булу.	- күмәк сөйләмдә катнашу (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара, вакыйгалар, фактлар, күренешләр турында эзлекле, мәгънәле һәм аңлаешлы итеп сөйли); - сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча аңлап, төгәл куллану; - сүзләрне контексттагы мәгънәсенә туры китереп сөйли белү күнекмәләре булу; -предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып, иҗади хикәяләр төзи белү; - тәрбияче һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белү.	- әсәрнең жанрын билгели алу (әкият, хикәя, шигырь); - китап геройларының хәленә керә белү, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирү, үз мөнәсәбәтен белдерү; - шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сәнгатьле итеп сөйләү, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирә белү; - иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап, өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен тану; - китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлау.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм			Фольклор	Нәтиҗә
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләрне гомумиләштерү	Капма-каршы сүзләр	Үзең турында сөйләү	"Уйный-уйный үсәбез" проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)	(мәкаль, табышмак)	Баллар дәрәҗә
	Дамир								
	Алсу								

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.

Танып белү

Югары дәрәҗә (3 балл). Бала сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллый. Экологик бәйләнешләрне аңлата ала, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысын белә. Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмат бирә ала. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйли, аларны төркемли белә. Үзе, әти-әнисе турында сөйли белә (фамилиясен, исемен, әтисенең исемен, адресын, телефон номерын әйтә ала), өлкәннәр хезмәте, аларның эшлекле сыйфатлары турында мәгълүматы бар.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында баланың күзаллавы җитәрлек дәрәҗәдә түгел. Экологик бәйләнешләрне күрүдә авырыксына, тәрбияче яки балалар ярдәмендә үзе җавап бирә. Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүматы бар, дөрес итеп тәрбияче ярдәмендә аңлата. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйләгәндә хаталар җибәрә, төркемләгәндә хаталар җибәрсә, үзлектән төзәтә белә. Үзе (фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, адресы, телефон номеры, әти-әнисе) турында мәгълүматы тулы түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында бала күзалламый. Экологик бәйләнешләрне, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысы турында әйтә белми. Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүматы бирә алмый. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйли, әмма аларны төркемләми. Үзе (фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, адресы, телефон номеры, әти-әнисе) турында мәгълүматы аз.

Аралашу

Югары дәрәҗә (3 балл). Бала күмәк сөйләмдә катнаша (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара, вакыйгалар, фактлар, күренешләр турында эзлекле, мәгънәле һәм аңлаешлы итеп сөйли). Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча аңлап, төгәл куллана ала. Сүзләрне контексттагы мәгънәсенә туры китереп сөйли белә. Предметлар,

картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып, үзлектән иҗади хикәяләр төзи белә. Тәрбияче һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белә. Бәйләнешле сөйләме чиста, грамматик яктан дөрес.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Бала күмәк сөйләмдә катнаша (сорауларны аз бирә, сорауларга җавап кайтара, вакыйгалар, фактлар, күренешләр турында эзлекле сөйләгәндә хаталар җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә). Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча кулланганда хаталар җибәрә. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып иҗади хикәяләр төзегәндә, хаталар җибәрә, тәрбияче ярдәмендә үзлектән төзәтә ала. Тәрбияче һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белә.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Бала күмәк сөйләмдә катнашмый (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара алмый, вакыйгалар, фактлар, күренешләр турында эзлекле сөйләгәндә хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белми). Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча кулланганда хаталар җибәрә. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып, үзлектән иҗади хикәяләр төземи.

Матур әдәбият уку

Югары дәрәҗә (3 балл). Әсәрнең жанрын билгели ала (әкият, хикәя, шигырь). Китап геройларының хәленә керә белә, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә, үз мөнәсәбәтен белдерә. Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сәнгатьле итеп сөйли, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирә белә. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап, өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таный. Китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.

Уртача дәрәҗә (2 балл). Әсәрнең жанрын билгеләүдә (әкият, хикәя, шигырь) хаталар җибәрә. Китап геройларының хәленә керә белә, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә, үз мөнәсәбәтен аңлата алмый. Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сөйләгәндә сәнгатьлелек җитми. Эчтәлеге буенча сорауларга җавап биргәндә, хаталар җибәрә. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап, өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таныганда,хаталар җибәрә, күп очракта узлектән төзәтми. Китаплар белән кызыксына, мөстәкыйльлеге чамалы.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 балл). Бала әсәрнең жанрын (әкият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәменнән башка билгели алмый. Китап геройларының хәленә керә белми, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә алмый, үз мөнәсәбәтен дөрес аңлата алмый. Шигырьләрне тиз истә калдырмый, сәхнәләштергән әсәрләрне сөйләгәндә, сәнгатьлелеге, иҗадилыгы юк. Эчтәлеге буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап, өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таныганда, күп хаталар җибәрә. Китаплар белән кызыксынмый.

“Туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү” буенча баланың персональ картасы

Баланың исеме фамилиясе	Баланың сүзлек запасы	Сөйләмнең грамматик ягы	Сөйләмнең аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Гомуми үсеш дәрәҗәсе	Индивидуаль эш өчен тәкъдимнәр

II. ЭЧТӘЛЕКЛЕ БҮЛЕК

2.1 Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә)

1.Социаль-коммуникатив үсеш. Балаларның Татарстан Республикасы, анда яшәүче халыклар, аларның хезмәте һәм профессияләре, туган як табигате турында белемнәрен уен эшчәнлеге вакытында тирәнәйтү. Балаларда патриотизм хисләре; үзен туган шәһәре (авылы), республикасы, иленең гражданины итеп тану; шәһәр, республика, ил символикасына (флаг, герб, гимнга) хөрмәт белән карауны һәм горурлану хисе тәрбияләү.

Иҗтимагый чыгышы, расасы, теле, дине, җенесе һәм яшенә карамыйча, янәшәдә яшәүчеләргә (балаларга, өлкәннәргә) уңай мөнәсәбәт, түземлек (толерантлык); башка кешеләрнең хисләре, фикерләре, теләкләренә, карашларына хөрмәт тәрбияләү, үзенең башкалар фикере белән риза булмавын дәлилли яисә үз позициясен яклый белергә өйрәтү. Башка ил, этнос халыклары белән позитив аралашуның, хезмәттәшлек итүнең мәгънәсен аңлату. Якындагы социумда үз урыны, теге яки бу төркемдәге кешеләргә нинди мөнәсәбәттә булуы (балалар бакчасындагы төркем яисә бию түгәрәге әгъзасы, спорт мәктәбе укучысы,

булачак гимназист һ. б.) турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә тарихына (карт бабай, бабай, карт әби, әби) карата кызыксыну тәрбияләү. Гаиләң белән горурлану хисләре, гаилә әгъзаларының уңышларына сөенү, бүләкләрен игътибарсыз калдырмау күнекмәләре тәрбияләү. Идел буе халыкларының әдәби әсәрләре, нәфис һәм мультипликацион фильмнары, әйләнә-тирәдәге тормыш турын

дагы күзаллауларын сюжетлы-рольле һәм режиссёрлык уеннарында иҗади кулланауларына булышлык итү. Балаларның сәхнәләштерү һәм кую өчен Идел буе халыкларының экиятләрен, шигырьләрен, җырларын, биюләрен мөстәкыйль сайлап алуларын хуплау; куелачак спектакльгә кирәкле атрибутлар һәм декорацияләр әзерләргә, үзара вазифаларны билгеләргә һәм рольләр бүлешергә булышу. Театральләшкән эшчәнлектә театрның төрле төрләрен (бибабо, бармак, курчак, рәсемнәр һ. б. театрлар) куллану. Сәхнә сәнгатенә карата кызыксыну үстерү. Коллективта сүзле уеннар уйнарга омтылышларын хуплау. Идел буе халыклары уеннарын уйнау тәҗрибәсен баету.

2.Танып-белү үсеше. Туган як тарихы, мәдәнияты, сынлы сәнгать, туган якның табигате белән таныштыру исәбенә балаларның күзаллауларын киңәйтү. Туган як табигате, климаты, кешеләренең тормышы белән таныштыруны дәвам итү. Үз шәһәренең (авылының) истәлекле урыннары, халык һөнәрләре, милли кухня, Татарстан Республикасы халыкларының тел культурасы белән таныштыру. Картада туган шәһәрен, республикасын, башкаланы, Татарстандагы эре шәһәрләрне (Әлмәт, Яр Чаллы, Түбән Кама, Бөгелмә, Яшел Үзән һ. б. ны) күрсәтә һәм атый белергә өйрәтү. Борынгы шәһәрләр (Биләр, Болгар), аларның тарихы,

культурасы, көнкүреше белән таныштыру. Авыл һәм шәһәр кешеләренең көнкүрешен чагыштырырга өйрәтү. Татар һәм рус халкының яши торган өе, йорт кирәк-яраклары, өс киемнәре үзенчәлекләренә игътибар итү. Туган шәһәрендә бара торган позитив үзгәрешләрне (балалар бакчалары, спорт комплекслары, театрлар һ. б. төзелү) күрә белергә өйрәтү. Казанның эре промышленность һәм сәүдә үзәге булуы, татар халкының элек-электән игенчелек, терлекчелек, күн эшкәртү, сәүдә белән шөгыльләнүе турында балаларга сөйләү. Туган шәһәренең, башка шәһәрләрнең символикасын өйрәнүне дәвам итү, үз халкының бер өлеше булуын аңлый белергә ярдәм итү. Милли һәм дөнья культураларының үткәненә һәм бүгенге сенә балаларны якынайту. Музыка һәм театр сәнгатенең күренекле шәхесләре, аларның тормыш һәм иҗат юллары белән таныштыру (композиторлар: С. Садыйкова, С. Сәйдәшев, Ф. Яруллин һ. б., җырчылар: Ф. Шаляпин, И. Шакиров, Р. Ибраһимов һ. б., театр режиссёрлары: М. Сәлимҗанов, К. Тинчурин һ. б., В. Качалов, Г. Камал исемендәге театр актёрлары һ. б.). Аларның тормышларына һәм эшчәнлекләренә кызыксыну уяту. Күренекле фән эшлеклеләренең тормышы һәм эшчәнлекләре белән таныштыру (Н. И. Лобачевский, К. Ф. Фукс, И. М. Симонов, Н. Н. Зинин, А. М. Бутлеров, А. Е. Арбузов һ. б.). Балаларның танып белүгә карата кызыксынуларын канәгатьләндерү, Казан (Идел буе) федераль университеты укытучылары һәм аны тәмамлаучылар турында мәгълүмат бирү. Милләтебез каһарманнарының Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында сөйләү (М. Җәлил, Г. Гафиятуллин, М. П. Девятаев, П. М. Гаврилов, Н. Г. Столяров һ. б.). Әти-әниләрне балаларга әби һәм бабаларының сугышта алган бүләкләре турында сөйләргә җәлеп итү. Ватанны саклаучыларга карата хөрмәт хисләре тәрбияләү (һәйкәлләр, обелискларга чәчәкләр кую һ. б.). Табигатьне саклау буенча балаларның белемнәрен тирәнәйтү. Туган якның тере һәм тере булмаган табигатенә сакчыл караш тәрбияләү, табигатькә катнашуыңнан соң туган уңай һәм тискәре нәтиҗәләрне алдан

күрә белергә өйрәтү, табигатьнең ресурсларына сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү, аны рациональ файдалану күнекмәләре формалаштыру. Үсемлек һәм җиләкләрне җыю кагыйдәләре белән таныштыру. Дәүләт тыюлыклары, анда яшәүче тереклек ияләре, Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлек (флора) һәм хайваннар (фауна) төрләре белән таныштыруны дәвам итү. Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясында сирәк очрый торган төрләргә сакчыл караш кирәклеген балаларның аңнарына җиткерү. Татарстанның елга, күлләрендә яшәүче тереклек ияләре белән таныштыру. Кеше тормышында чишмә, елгаларның тоткан урыны, әһәмияте турында сөйләү. Республика сулыкларын чиста тотарга теләк уяту. Туган як табигатенең матурлыгына, андагы форма, ис, төс муллыгына игътибар итү. Табигатьтәге үзгәрешләрне күрә белергә өйрәтү.

3.Сөйләм үсеше. Балаларны матур әдәбият әсәрләре, халык әкиятләре, фольклоры белән таныштыру. Татар теленә карата тотрыклы кызыксыну үстерү. Мәгълүмати аралашу технологияләре, аудио- һәм видеоязмалар, уку-укыту методик комплектлары ярдәмендә предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләрне актив кулланышка кертү, гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләре

байлыгы булдыру. Балаларның сүз байлыгын арттыру. Төзелеше ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау җөмләләр төзү күнекмәләрен ныгыту. Үзе турында, бер кеше гамәлләрен сурәтләгән ситуатив картиналар сериясе буенча, сюжетлы рәсемнәр, үз күзәтүләреннән чыгып, зур булмаган (3–5 җөмләле) хикәяләр төзи

белергә өйрәтү. Балаларның төрле эшчәнлек вакытында татар халык фольклор әсәрләрен, еш кулланыла торган сүзләр һәм әйтемнәрне файдалануга омтылышларын хуплау. Татар телендә сөйләүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлый

белүне формалаштыру, нәрсә турында сөйләгәнен аңларга тырышу, телне аз белүенә карамастан, аның белән әңгәмәгә кереп, аралашырга омтылышын хуплау.

Балаларны татар телен киләчәктә (башлангыч мәктәптә) тагын да аңлабрак, төшенеп өйрәнергә әзерләү.

4.Нәфис сәнгать үсеше. Балаларны татар халкының сәнгате (музыка, бию, рәсем сәнгате, матур әдәбият әсәрләре), анда яшәүче атаклы кешеләр белән таныштырып, аларда әхлакый-патриотик хисләр тәрбияләү. Милләтебезнең дини йолалары, халык авыз иҗаты, сынлы сәнгате һәм архитектурасы, музыка сәнгате белән таныштыру балаларда Туган илне ярату хисе тәрбияләргә булыша. Милли орнамент элементлары белән таныштыруны дәвам итү. Балалар белән «яшәү агачы» образын карау. Балаларның игътибарын композициянең үзенчәлегенә (симметриясез), шул ук вакытта төрле төсләр файдаланылган чәчәк бәйләменә юнәлдерү. Төрле материаллар кулланырга, реаль һәм әкияти образларны (Идел буе халыклары әкиятләрендәге геройларны да кертеп) сурәтләүнең төрле ысулларын берләштерергә мөмкинлекләр бирү. Республика тормышында булган истәлекле вакыйгаларны рәсемнәрдә чагылдыра белүләрен хуплау. Балаларның эшләрен бергәләп карау, нәрсә ясаганнары турында сөйли белергә өйрәтү. Балаларга эшләренең тематикасын киңәйтүгә булышлык итү. Актүбә һәм Шәмәрдән уенчыкларын натурадан карап әвәли һәм аларның характерлы үзенчәлекләрен бирә белергә өйрәтү. Ике-өч фигурадан торган скульптура төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга («Сабантуйда», «Чәй эчкәндә», «Ат чабышлары» һ. б.га) берләштерү. Идел буе халыкларының әдәби әсәрләре геройларын күзаллау юлы белән әвәли белү күнекмәләрен формалаштыру. Туган шәһәре (авылы) тормышындагы вакыйгаларны чагылдыручы сюжетларны мөстәкыйль сайлый белүләрен активлаштыру. Башка белем бирү өлкәләренең эчтәлеге белән ярак-лаштырып, балалар эшләренең тематикасын киңәйтү. Балаларны Г. Тукай әсәрләре һәм аның иҗатын чагылдыручы сәнгать төрләре (Ф. Яруллинның «Шүрәле», Ә. Бәшировның «Су анасы» балетлары, Н. Җиһановның «Кырлай» симфониясе, Б. Урманче, И. Казаков, Б. Әлменов, Ф. Әминов һ. б. ның сынлы һәм рәсем сәнгатьләре әсәрләре) белән таныштыруны дәвам итү. Сәнгатькә карата уңай караш

формалаштыру. «Казан» милли-мәдәни үзәгенең милли-мәдәният музеенда булу, анда борынгыдан сакланып калган өй кирәк-яраклары: көмеш поднослар, савыт-саба, бизәк төшерелгән бакыр кувшиннар, комганнар, йорт хайваннары фигуралары формасындагы

бронза йозаклар; җәмәгать биналарының интерьерларын һәм экстерьерларын бизәүче декоратив композицияләр белән таныштыру. Борынгы бизәнү әйберләрен: йөзекләр, алкалар, беләзекләр, чулпылар, яка чылбырлары, хәситәләр һ. б.ны карау. Хәзерге заман рәссам-ювелирларның (И. Фазылҗанов, С. В. Ковалевская, В. О. Ковалевский һ. б.ның) иҗатлары белән таныштыру. Балаларның игътибарын бизәнү әйберләренең милли үзенчәлекләренә юнәлдерү. Татар халкының үзенчәлекле сәнгати һөнәре булган укабелән чигү турында сөйләү. Чигелгән түбәтәйләр, хатынкызның бәрхет аяк киеме, күкрәкчәләр, калфаклар һ. б.ны карау. Бигрәк тә популяр булган композицияләргә – «алтын каурый», чәчәк бәйләме, кошлар, бодай башагы, йолдызлар һәм ярымай мотивларына һ. б.га игътибар итү. Туган шәһәр (авыл) архитектурасы – мәчет һәм храм архитектуралары (Кол Шәриф мәчете, Раифадагы Богородицкий ир-атлар монастыре) белән таныштыру эшен дәвам итү.

Балаларны татар халкының музыка культурасына якынайту. Татар композиторларының музыкаль әсәрләрен тыңлау. Татарстан Республикасы, Россия Федерациясенең Дәүләт гимннары белән таныштыру. Горурлык хисләре тәрбияләү.

5.Физик үсеш. Татар халык хәрәкәтле уеннарын, физминуткалар кулланып балаларның хәрәкәт активлыгын үстерү, татар халык бәйрәмнәре, халык уеннары аша балаларның физик үсешен камилләштерү. Чәй янына бирелә торган милли камыр ризыклары: гөбәдия (дөге, йөзем һәм йомырка белән), кабартма, бавырсак, талкыш-кәләвә, чәкчәк, кош теле белән таныштыру. Балаларга республикадан читтә дә танылган дәвалану-ял итү урыннары һәм санаторийлар («Васильево», «Сосновый бор» («Нарат урманы»), «Крутушка», «Бакирово», «Санта» һ. б.) белән танышу мөмкинлеге бирү. Хәрәкәтле халык уеннарын үзгәртеп төрләндерү кү-

некмәләре бирү. Милли уен-ярышларда («Таяк тартыш», «Аркан тартыш», «Капчык белән сугыш» һ. б.да) катнашасы килү теләге уяту. Кеше тормышында спортның әһәмияте турында күзаллау формалаштыру. Милли спорт төре – көрәш белән таныштыру. Спорт өлкәсендәге билгеле уңыш-казанышлар белән таныштыру. Идел буе халыкларының төрле эчтәлекле уеннарын мөстәкыйль эшчәнлек вакытларында файдалана белү күнекмәләрен ныгыту. Хәрәкәтле уеннарда балаларда көч, җитезлек, кыюлык, тәвәккәллек, түземлек кебек сыйфатлар тәрбияләү. Уен нәтиҗәсен гадел бәяли белүләрен хуплау. Халык уеннары белән кызыксынуларын үстерү.

2.2 Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар

Татар һәм ана телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

1.Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.

2.Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).

3.Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен материаллар.

4.Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).

5.Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)

6.Интерактив уеннар.

7.Эш дәфтәрләре.

Эш төрләре һәм формалары:

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1.Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.

2.Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.

3.Сюжетлы-рольле уеннар;

4.Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).

5.Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).

6.Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7.Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8.Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.
9.Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10.Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11.Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12.Интерактив уеннар.

Аудиоязмалар:

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска җырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен кулай. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Яңа сүзләр өйрәтү технологиясе:

Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләрне икегә бүлеп карыйлар: әзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре. *Әзерлек күнегүләре* балаларны яңа сүзләрне файдаланып сөйләргә әзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләрне хәтердә калдырырга ярдәм итәләр. *Сөйләм күнегүләре* лексик күнегүләрнең бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр җирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр. Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

-яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;-аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
-ишеткән сүзне бала рәсемннән табып күрсәтә һәм әйтә;
-сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәрҗемәсе бирелә;
-төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә;
-уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла;
-яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;
-аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана);
-бала теге яки бу сүзне аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән инкарь итү яисә раслау күнегүләре үткәрергә мөмкин;
-өйрәнелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин” һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнең алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла. Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.). Уртанчылар төркемендә балаларга боерык фигыльләрне аңлап үтәүләрен таләп ителә. Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр. Мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисең? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Диалогик сөйләм:

Программаның төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнең әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай. Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнең җавап репликасы килә, раслау яисә инкарь рәвешендә булырга

мөмкин.Реплика-җавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнең җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:
- уен ситуацияләрендә катнашу;
- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
- тематик диалоглар төзү;
- сәхнәләштерүдә катнашу;
- рольләргә бүлеп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә кирәрлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш. Шул ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора.

Эш дәфтәрләре:

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлыйлар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Балалар үзләренең эш дәфтәрләрен өйгә алып кайтып өйрәнелгән материалны кабатлый алалар. Бу дәфтәрләр белән әти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган. Дәфтәрдәге эшнең нәтиҗәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә һәм бу мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә әзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фигыльләр күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фигыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйныйм, утырам, барам, эчәм һ.б.). Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисең, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Җөмләләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа һ.б.. Мәктәпкә әзерлек төркемендә өченче бирем җыр формасында бирелә.Бу биремнәрне интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар:

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Төрле эшчәнлекләрдә белем бирү формалары

1. Хәрәкәт: -уен; -хәрәкәт элементларын кулланып әңгәмә үткүрү; -физминуткалар.
2. Уен: -күзәтү;-уку; -уен;-әңгәмә; -күмәк уен (тәрбияче; балалар белән); -сюжетлы-рольле уен; -кагыйдәле уен; -экскурсия.
3. Хезмәт: -күмәк эшчәнлек;-әңгәмә;-карау;-уен;-дежур тору.
4. Танып- белү: -күзәтү;-сюжетлы-рольле уен; -хикәя;-үстерүле уен; -әңгәмә; -ситуатив сөйләшү; -уку.
5. Аралашу: -уку;-хикәя; -әңгәмә;-өстәл театры;-балалар белән аралашу;-шигырь ятлау; -уен (дидактик, театральләштерелгән, режиссер);-табышмакларга җавап табу; -текстлы хәрәкәтле уен;-тәрбияче белән аралашу.

6. Матур әдәбият, фольклорны кабул итү:-уку;-әңгәмә;-хикәя;-уен; -викторина;- инсценирование
7. Рәсем: -карау; -уен;-бизәү;-күргәзмәләр;-ясау.
8. Музыка: -музыка тыңлау; -җырлы-биюле уен; -җырлау.
9. Төзү: -уен; -күзәтү; -карау.

2.3 Балалар белән эш

Сентябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	Зурлар һәм мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә программа материалларын үзләштерү дәрәҗәсен тикшерү (мониторинг үткәрү)	Зурлар, мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
2.	Сәләтле балалар белән төрле бәйгеләргә һәм бәйрәмнәргә җырлар- шигырьләр өйрәнү,катнашу.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүсе башка милләт халыкларының милли йолалары, гореф гадәтләре белән таныштыру. Бәйрәмнәр, кичәләр, төрле чаралар оештыру.	Барлык төркем балалары белән, ел әйләнәсендә.	Татар теле тәрбиячесе
4.	Төркемгә яңа килгән балалар белән эш.	Барлык төркемнәрдә.	Татар теле тәрбиячесе

Октябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1.	“Алтын көз”.Балалар белән көз турында шигырьләр өйрәнү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Көзге бәйрәмнәр буенча сәяхәт” квест	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе, тәрбиячеләр
3.	“Аю һәм Куян безгә кунакка килде” күңел ачу кичәсе үткәрү	1 нче кечкенәләр	Татар теле тәрбиячесе

Ноябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1.	Сәләтле балаларны М. Җәлил конкурсында катнашырга әзерләү.	Зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе, тәрбиячеләр
2.	“Шалкан әкияте”өстәл театры уйнау балалар белән.	Икенче кечкенәләр, уртанчыар	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Яшелчәләр кибетендә”	Зурлар,	Татар теле тәрбиячесе

Декабрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1.	“Без кафега барабыз” күңел ачу	Мәктәпкә әзерлек	Татар теле

	кичәсе үткәрү		тәрбиячесе
2.	Кыш, яңа ел темасына балалары белән шигырьләр- җырлар өйрәнү. “Чыршы бәйрәме”.	Уртанчылар,зурлар. мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Буген Акбайның туган көне” күңел ачу кичәсе	Уртанчылар,	Татар теле тәрбиячесе

Январь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Кышкы уеннар” дигән тема астында саф һавада уеннар өйрәнү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
2.	Ярты уку елына, индивидуаль эш буенча диагностика үткәрү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Без циркка барабыз” Сюжетлы – рольле уен үткәрү	Мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
4.	“Карусель”	Уртанчылар	Татар теле тәрбиячесе

Февраль ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Туган телем- ана теле”- (Бөтен дөнья тел көне) балалар белән бәйрәм әзерләү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
2.	Балаларны Муса Җәлил әсәрләре белән таныштыру. (мультфильмнар , әсәрләргә рәсемнәр карау)	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3	“Татар халык киемнәре кибете” күңел ачу кичәсе үткәрү	Зурлар	Татар теле тәрбиячесе

Март ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“8нче март- әни бәйрәме”нә шигырьләр, җырлар өйрәнү.	Уртанчылар,зурлар, мәктәпкә әзерлек,	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Язгы бәйрәмнәр буенча сәяхәт”	Уртанчыла, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе, тәрбиячеләр
3.	“Әкияттә кунакта”. Бөтен дөнья театр көнендә әкият уйнау.	Уртанчылар,зурлар.	Татар теле тәрбиячесе

Апрель ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Г.Тукай безнең йөрәкләрдә” дигән әдәби кичәгә әзерләнү.	Зурлар , мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
2.	Балаларны Г.Тукай әсәрләре белән таныштыруны дәвам итү (мультфильмнар , әсәрләргә	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе

	рәсемнәр ясау).		
3.	Ел ахырына мониторинг үткәрү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек,	Татар теле тәрбиячесе
4.	“Ачык ишекләр” көне.	Барлык төркемнәрдә	Татар теле тәрбиячесе

Май ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Язгы урманда” күңел ачу кичәсе үткәрү	1 нче кечкенәләр төркеме	Татар теле тәрбиячесе
2.	Мәктәпкә әзерлек төркемнәре белән чыгарылыш кичәсенә шигырьләр,җырлар өйрәнү.	Мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3.	Балалар белән хәрәкәтле, түгәрәк уеннары өйрәнү. “Сабантуй”да катнашу.	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе

2.4 Педагоглар белән хезмәттәшлек

Сентябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркем	Җаваплы кеше
1	Кабинетта “Ике дәүләт телен өйрәнәбез” буенча консультация, әңгәмә үткәрү.	Барлык төркем тәрбиячеләренә.	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Нәрсә ул УМК... аның буенча эш” (педсоветта чыгыш)	Яңа килгән тәрбиячеләр өчен	Татар теле тәрбиячесе
3.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүсе башка милләт халыкларының милли йолалары, гореф гадәтләре белән таныштыру. Бәйрәмнәр, кичәләр, төрле чаралар оештыру.	Барлык төркемнәр өчен, ел әйләнәсендә.	Татар теле тәрбиячесе
4.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Минем өем”, “Танышу”, “Минем гаиләм”, “Әйе, юк”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Октябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркем	Җаваплы кеше
1	“Алтын көз”. Бәйрәмгә җырлар-шигырьләр әзерләү.	Барлык төркем өчен	Татар теле тәрбиячесе
2.	Төркемнәрдә ата- аналар өчен ширма- почмаклар ясау.	Барлык төркемнәр өчен.	Татар теле тәрбиячесе
3.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Минем өем”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Ноябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркем	Җаваплы

			кеше
1	“Татар курчаклары” выставкасына әзерлек”	Барлык төркем өчен	Татар теле тәрбиячесе
2.	“УМК буенча өстәл уеннарын”әзерләү	Зурлар һәм мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
3.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Яшелчәләр”, “Кунак каршылыйбыз”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Декабрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркем	Җаваплы кеше
1.	“Татар халык киемнәре” выставкасына әзерләнү	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
2.	Кыш, яңа ел темасына балалары белән шигырьләр- җырлар өйрәнү. “Чыршы бәйрәме”.	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
3.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Кем нишли?” “Телефоннан сөйләшәбез”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Январь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Кышкы уеннар” дигән тема астында саф һавада уеннар өйрәнү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
2.	Ярты уку елына, индивидуаль эш буенча диагностика нәтиҗәләре белән танышу. Киңәшләр.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Кечкенә татар китаплары” дигән выставкага әзерләнү	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
4.	Консультация“Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Курчакны киендер”, “Йорт җиһазлары”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Февраль ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Туган телем- ана теле”- (Бөтен дөнья тел көне) бәйрәм әзерләү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек,	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Татар халык ашлары” дип аталган выставкага әзерләнү	Барлык төркемнәр өчен.	Татар теле тәрбиячесе
3.	Консультация : “Физкультминутларның әхәмияте”	Яңа тәрбиячеләр өчен	Татар теле тәрбиячесе
4.	Консултация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Савыт-саба”, Сюжетлы уен“Кафега барабыз”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Март ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше

1	“8нче март- әни бәйрәме”нә шигырьләр, җырлар өйрәнү.	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Язгы бәйрәмнәр буенча сәяхәт”. бәйрәмгә әзерлек эше.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Казанның күренекле урыннары” выставкасына әзерләнү	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
4.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Кафега барабыз”, “Спрот бәйрәменә әзерләнәбез”, “Тауда”	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Апрель ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Г.Тукай безнең йөрәкләрдә” дигән әдәби кичәгә әзерләнү.	мәктәпкә әзерлек,	Татар теле тәрбиячесе
2.	Балаларны Г.Тукай әсәрләре белән таныштыруны дәвам итү (мультфильмнар , әсәрләргә рәсемнәр карау).	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
3.	Ел ахырына мониторинг нәтиҗәләре белән танышу.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
4.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Мияуның туган көне”, “Минем бүләк”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Май ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	Төркемнәрдә Җиңү бәйрәменә шигырьләр,җырлар өйрәнү	мәктәпкә әзерлек, Зурлар,	Татар теле тәрбиячесе
2.	Мәктәпкә әзерлек төркемнәре белән чыгарылыш кичәсенә шигырьләр,җырлар өйрәнү.	мәктәпкә әзерлек.	Татар теле тәрбиячесе
3.	Балалар белән хәрәкәтле, түгәрәк уеннары өйрәнү. “Сабантуй”да катнашу.	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
4.	Консультация “Уйный-уйный өйрәнәбез”- “Без инде хәзер зурлар- мәктәпкә илтә юллар”, “Мәктәп”.	Рус телле тәрбиячеләр өчен.	Татар теле тәрбиячесе
5.	“Еллык нәтиҗәләр. Проблемалар. Перспективалар” педсоветта чыгыш	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе

2.5 Бакчада тәрбияләнүче балаларның эти-әниләре белән эш

Сентябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркем	Җаваплы кеше
1	Ата-аналар җыелышларында УМК белән эшләү турында презентация ясау	Барлык төркем өчен	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Ана теле”- анкета үткәрү	Яңа килгән гаилә өчен.	Татар теле

			тәрбиячесе
3.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүсе башка милләт халыкларының милли йолалары, гореф гадәтләре белән таныштыру. Бәйрәмнәр, кичәләр, төрле чаралар оештыру һәм үткәрү.	Барлык төркемнәр өчен, ел әйләнәсендә.	Татар теле тәрбиячесе
4.	Ата-аналар белән индивидуаль әңгәмә.(Проблемалар: сорау-җавап)	Барлык төркем өчен, ел әйәнәсендә.	Татар теле тәрбиячесе

Октябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Мин бакчага килдем” кечкенәләр төркеме ата-аналары өчен киңәшләр.	Кечкенәләр	Татар теле тәрбиячесе
2.	Ачык ишекләр атнасы	Уртанчылар, зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе, тәрбиячеләр
3.	Төркем почмакларында “Татарча сөйләшәбез” ширмадагы мәгълүмәтләрне атна саен алыштырып тору.	Уртанчылар, зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе

Ноябрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Татар курчаклары” выставкасы әзерләү булышу	Барлык төркем өчен	Татар теле тәрбиячесе, тәрбиячеләр
2.	“УМК буенча өстәл уеннарын”әзерләү булышу	Уртанчылар, зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
3.	Ата-аналар белән индивидуаль әңгәмә.(Эш дәфтәрләре белән эшләү, сорау-җавап)	Зурлар, мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе

Декабрь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1.	“Баланы тәрбияләүдә татар халык традицияләре” консультация	Уртанчылар, зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
2.	Кыш, яңа ел темасына сәләтле балалар белән шигырьләр- җырлар өйрәнү. “Чыршы бәйрәме”.	Барлык төркемнәр өчен.	Татар теле тәрбиячесе

Январь ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Кечкенә татар китаплары” выставкага әзерләнү	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Театр уенарын кулланып балаларга татар теленә өйрәтү” консультация	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Кышкы ялны ничек үткәрдек?”	Барлык төркемнәр	Татар теле

	балалар белән берлектә иҗат эше (рәсемнәр).	өчен.	тәрбиячесе

Февраль ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Туган телем- ана теле”- (Бөтен дөнья тел көне) балалар белән бәйрәм әзерләүдә катнашу.	зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Ана теле” анкета	Яңа килгән гаилә өчен.	Татар теле тәрбиячесе
3.	Интерактив холл өчен “Татар халык ашлары” выставкасын ясарга булышу	Барлык төркемнәрдә.	Татар теле тәрбиячесе

Март ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“8нче март- әни бәйрәме”нә шигырьләр, җырлар өйрәнү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек,	Татар теле тәрбиячесе
2.	Интерактив холл өчен “Казанның күренекле урыннары” выставкасын ясарга булышчылык итү.	Уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек,	Татар теле тәрбиячесе
3.	Ата-аналар белән индивидуаль әңгәмә. (сорау-җавап)	Уртанчылар, зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе

Апрель ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Г.Тукай безнең йөрәкләрдә” дигән әдәби кичәгә әзерләнү.	мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
2.	Ел ахырына мониторинг нәтиҗәләре белән таныштыру.	Уртанчылар, зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
3.	“Ачык ишекләр” көне.	Барлык төркемнәрдә	Татар теле тәрбиячесе

Май ае

№/№	Эш төрләре	Төркемнәр	Җаваплы кеше
1	“Җиңү бәйрәме”, төркемнәрдә шигырьләр, җырлар өйрәнү	зурлар , мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Балаларны татар теленә өйрәткәндә тәрбияче һәм ата-аналарның бердәм эшчәнлеге”-анкета.	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе
3.	Мәктәпкә әзерлек төркемнәре белән чыгарылыш кичәсенә шигырьләр,җырлар өйрәнү.	мәктәпкә әзерлек	Татар теле тәрбиячесе
4.	“Бүген бездә сабантуй” бәйрәмгә катнашу.	Барлык төркемнәр өчен	Татар теле тәрбиячесе

2.6 Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары

Балалар бакчасында ел дәвамында төрле бәйрәмнәр, кичәләр, язучыларның туган көннәре, татар халкының милли бәйрәмнәре уздырыла. Болар “Алтын көз”, “Чыршы бәйрәме”, “Нәүрүз”, “Карга боткасы”, “Сабантуй”; Г.Тукай, М.Җәлил, А.Алиш һәм башка язучыларның туган көннәре һ.б. бәйрәмнәр. Балаларда матурлыкны тоя, күрә белү сәләтен устерүдә, туган якны ярату, халкыбызның гореф-гадәтләренә, йолаларына, милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләүдә халык педагогикасы чараларының йогынтысы зур. Тик балаларны халык авыз иҗаты белән таныштырганда тәрбияче яисә эти-әни аны матур, тәэсирле итеп укырга яисә сөйләргә тиеш. Болардан тыш халык авыз иҗаты җәүһәрләре - экиятләр, мәкаль-әйтемнәр, сынамышлар, табышмаклар,балалар уеннары, фольклор әсәрләрен куллану зур әһәмияткә ия. Бәйрәмнәр – халыкны милләт итеп берләштерә торган чараларның берсе. Шул фикерне истә тотып, шушы юнәлештә бәйрәмнәр үткәрү матур традициягә әйләнде. Һәр бәйрәм ахырында төрле милли ризыклар белән чәй эчү оештырыла. Мондый чаралардан балалар да, олылар да бик канәгать кала, шуңа алар һәр кичәне, бәйрәмне көтеп ала, үзләре дә бик теләп катнаша.

№	Бәйрәмнең исеме	Үткәрү вакыты
1.	“1 нче сентябрь – белем көне”.	Сентябрь.
2.	“Алтын көз”, “Бакчабызда көз бәйрәме”	Октябрь
3.	“Әнием – матурым”. Әниләр көненә багышланган бәйрәм.	Ноябрь.
4.	“Чыршы бәйрәме”	Декабрь
5.	“Туган телем – анам теле.” Халыкара телләр көненә багышланган бәйрәм.	Февраль.
6.	“Татар халкының милли бәйрәмнәре буенча сәяхәт” Квест.	Март.
7.	“Г.Тукай безнең йөрәкләрдә”. Әдәби кичә	Апрель.
8.	“Без – бәхетле балалар!” Балаларны яклау көненә багышланган бәйрәм	Июнь.
9.	“Бүген бездә сабан туе”. Татар халкының милли бәйрәме.	Июнь.
10.	“Мин яратам сине, Татарстан!” Республика (шәһәр) көненә багышланган бәйрәм.	Август.

III. ОЕШТЫРУ БҮЛЕГЕ

3.1 Психологик-педагогик шартлар

Программа, балаларның үсешен яшь үзенчәлекләренә, индивидуаль момкинлекләренә карап психологик –педагогик шартлар тудырып тәэмин итә.

1.Шәһес тудыручы- зурлар белән балаларның үзара бәйләнеше. Мондый ситуацияләр ясала балаларга үзләренә эшчәнлекне, иптәшен, җиһазларны үзләренә сайларга мөмкинлек бирелә. Яңа белемнәр алганда, балалар уз яшәү тәҗрибәләреннән чыгып үзләре нәтиҗә ясыйлар.

2.Педагогик билгенең юнәлеше – балаларның уңышлыгы, чагыштырма күрсәткечләре буенча билгеләнә. Ягъни баланың әлеге казанышларын әүвәлге казанышлары белән чагыштырып, үз –үзеңне бәяләүне стимуллаштыру.

3.Уен формалаштыру – баланың иң мөһим үсеш факторы.

4.Устерү, белем бирү өчен мохит булдыру. Баланың һәрьяклы (физик, социаль –шәхси, танып белү – сөйләм, нәфис – нәфасати) үсешенә юнәлдерү һәм баланың үсешен милли мәдәният башлангычларына якынайту, туган якны һәм татар телен өйрәнү ярдәмендә баетуны күздә тоту һәм аның шәхесен саклау.

5.Репродуктив һәм продуктив эш тигезлеге. Ягни мәдәни формалар үзләштерү эшчәнлеге, үрнәк белән эшчәнлек итү, һәм балалар тикшеренү эшчәнлеге, иҗат эшчәнлеге, уртак, мөстәкыйль, хрәкәтле һәм статистик активлык формалары.

6.Гаилә катнашуы – бала үсеше өчен тулы кыйммәтле кирәкле шарт..

7.Педагогларның профессиональ усеше. Юнәлеше, педагогларның профессиональ компетенцияләре үсеше, шул исәптән, аралашу компетенциясе һәм шулай ук баланы дәртләндерү осталыгы.

3.2 Татар теле кабинетының паспорты

Кабинетның гомуми характеристикасы

Кабинетның исеме	Татар теле кабинеты
Булдыру елы.	2012 ел
Гомуми мәйданы	15 кв.м.
Җаваплы	Миркашева Л.Р.

Татар теле кабинетының эшләү максаты һәм бурычлары

Максат: Балаларга ана телен һәм татар телен өйрәтү өчен уңай шартлар тудыру. Аларны хәрьяклап үсешенә юнәлдерү һәм баланың үсешен милли мәдәният башлангычларына якынайту, туган якны һәм татар телен өйрәнү ярдәмендә баету.

Бурычлар:

Татарстан Республикасы халкының милли мәдәниятенең килеп чыгышына тарту, татар халкының милли мәдәнияте, традицияләре, гадәтләре ярдәмендә әхлакый кыйммәтләр формалаштыру. Балаларга үз ана телләрендә тәрбияләнү, белем алу мөмкинлекләре бирү. Татар һәм рус телләрен аралашу чарасы буларак куллану. Полимәдәни шәхес нигезләрен формалаштыру, туган як, Россия, бөтен донья турында белемнәрен арттыру.

Татар теле кабинетында предметлы-үстерүче тирәлекне оештыру үзенчәлекләре

Татар телендә дөрес сөйләшергә өйрәтү өчен, балаларны кызыксындыра алырлык аралашу даирәсе булдыру, сюжетлы уеннар оештыру, гомумән, баланың актив сөйләмен үстерү зарур. Тәрбиячегә татар телен өйрәнүче мәктәпкәчә яшьтәге балаларның телне ясалма тудырылган тел мохитендә үзләштерүләрен онытмаска кирәк. Татар телен өйрәтү шөгыльләре өчен балалар бакчасында махсус бүлмә бар. Бу бүлмәдә РФ һәм ТР дәүләт символлары, туган шәһәр, башкаладагы истәлекле урыннарның фотографияләре, татар, рус, чуваш һ.б. халыкларның декоратив-гамәли сәнгать үрнәкләре сүрәтләнгән альбомнар, үстерешле уеннар, татар халык әкиятләренең геройлары, уенчыклар: куян, аю, песи, эт, төрле төстәге һәм төрле зурлыктагы туплар, төрле төстәге күлмәкләрдән курчаклар, дидактик һәм таратма материаллар,кирәкле мәгълүматларны истә калдырырга ярдәм итә торган схемалар, балалар өчен матур әдәбият, методик кулланмалар,ашамлыклар, яшелчә һәм җиләк-җимеш муляжлары һ.б. бар. Татар теле бүлмәсендәге уенчыклар зур, ялтыравыклы, балаларны җәлеп итәрлек, уенчыклар аларның буе җитәрлек шкафларда урнаштырылган. Шул вакытта уенчыклар баланың сәламәтлеге өчен куркыныч тудырмыйлар.

Кабинетны яңача оештыру принциплары

- Полифункциональлелек (уку процессында барлык катнашучыларның куллана алу мөмкинчелекләре)
- Балаларның ихтыяжларына туры килүе
- ФГОС таләпләренә туры килүе
- Системалы итеп материалларны рәсмиләштерү
- Куллану өчен уңайлы һәм аңлаешлы булуы
- Рәсмиләштергән материалларның сыйфатлылыгы
-Җиһазның мобильлелеге
- Сәләмәтлеккә зыянсызлыгы

Кабинетның функциональлеге

Татар теле кабинетында индивидуаль эшләр һәм төркемчә эшләр үткәрелә

Кабинетның урнашуы, зоналарга бүленеше.

Кабинет 338 нче балалар бакчасының 1нче этажында, сул як крылосында урнашкан. Гомүми мәйданы – 15 кв.м. Бина санитар - гигиеник, янгын куркынычсызлык таләпләренә туры килә. Бер чыгу урыны бар. Табигый яктылык (бер тәрәзә) + 2 түшәм яктырткычы бар.

Шуңа күрә кабинет бик якты. Кабинет төрле җиһазлар, күрсәтмә, уку – методик һәм дидактик материаллар белән җиһазландырылган.

Кабинетның зоналаштырылуы

Кабинет шартлы рәвештә төрле зоналарга бүленгән.

1. Тәрбиячենең эш зонасы
2. Балаларның уен зонасы
3. Методик әдәбиятләр зонасы
4. Күрсәтмә һәм күргәзмә материаллар зонасы
5. Таратма материаллар зонасы

3.3 Материаль – техник яктан тәэмин итү

Кабинетның җиһазланышы. Җиһаз.

№	**Исеме**	**Саны**
1.	Китаплар шкафы	4
2.	Журналлар өчен шүрлек	1
3.	Язу өстәле	1
4.	Магнитлы такта	1
5.	Әкиятләр күрсәтү өчен такта	1
6.	Кечкенә урындыклар	10
7.	Зур урындык	1

Техник яктан җиһазландыру

№	**Исеме**	**Саны.**
1.	Ноутбук	1
2	Проектор	1

3.4 методик яктан җиһазландырылуы.

Татар теленә өйрәтүче тәрбиячененң документациясе

- Диагностика
- Еллык эш планы
- Милли состав турында мәглүмәт
- Перспектив планнар
- Календар планнар
- Шәхси эшләр дәфтәре
- Тәрбиячеләр белән үзара бәйләнеш дәфтәре

3.4.1 Дидактик материал. Курсәтмә материал.

1. РФ и ТР символикасы (герб, флаг).
2. РФ и ТР президентларының фотографияләре.
3.Татар милли киеменнән курчаклар.
4. ТР башкаласы Казан шәһәре турында информацион һәм күрсәтмә материал (альбомнар, китаплар, открыткалар, иллюстрацияләр).
5. ТР турында информацион һәм күрсәтмә материал (шәһәрләр, аларның истәлекле урыннары, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы).
6. Татарстан, Россия, Башкортостан, Чувашия, Удмуртия, Мари-Эл, Мордовия турында информацион һәм күрсәтмә материал(папкалар,дидактик,хәрәкәтле уен.)
7. Татар язучыларының һәм шагыйрьләренең портретлары һәм әсәрләре.
8. Татар халык әкиятләре (китаплар, рәсемнәр, картиналар)
9.Татар милли орнаментларының үрнәкләре (7 элемент): лалә, яфрак, кыңгырау, канәфер чәчәге, өч яфрак, чалмабаш, гөлҗимеш.
10. Татар милли орнаментлары белән таныштыру өчен дидактик уеннар: - «Бизәкне төзе»;

- «Парын тап»; - «Тап һәм ата»; - «Киемне бизә» (түбәтәй, калфак, читек, камзул һ.б.).
11.Ашамлыклар, яшелчә һәм җиләк-җимеш муляжлары.
12.Уенчыклар: йорт хайваннары, кыргый хайваннар, савыт-саба, җиһаз, предметлы уенчыклар.
13. УМК буенча дидактик уеннар: «Минем өем»проекты буенча: “Бу кем? – Это кто?”,“Әйе – Юк.”,“Бу нәрсә? – Это что?”,“Кем юк? – Кого нет?”,“Нәрсә юк? - Чего нет?”,“Уйна! – Играй!”,“Бир әле – Дай пожалуйста.”,“ Ничә? – Сколько?”, “Нәрсә зур, нәрсә кечкенә?- Что большое, что маленький? ”, “Уенчык нинди?- Какая игрушка? ”; “Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча: “Бу нәрсә? Нинди? Ничә? – Это что? Какой? Сколько?”, “Бу нәрсә? Нинди? – Это что? Какой?”, “Нәр-сә кирәк? –Что надо?”,“Кем бар? –Кто есть?”, «Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар»проекты буенча: “Нишли? –Что делает?”, “Син нишлисең? –Что ты делаешь?”, “Нишли? –Что делает?”, “Телефоннан сөйләшәбез” –“Разговариваем по телефону”
14.Журналлар: «Мәгариф», «Салават күпере», ”Көмеш кынгырау, «Кучтәнәч».
15. Битлекләр:гаилә, кыргый җәнлекләр, йорт хайваннары, кошлар,яшелчәләр.
16.Документация: портфолио, папкалар, учет дәфтәрләре, диагностика һәм аның өчен инструментарий, анкеталар, планнар: перспектив һәм календарь, еллык, УМКны тормышка ашыру, рус телле тәрбиячеләрне татар теленә өйрәтү.

3.4.2 Методик материаллар һәм белем бирү чаралары

Мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен Федераль дәүләт укыту стандартлары таләпләренә җавап бирә алырдай укыту-методик комплектлары булдырылды. Балалар бакчалары андагы балаларны татар теленә өйрәтү, аларның сөйләм телен үстерү өчен заман таләпләренә җавап бирерлек итеп төзелгән эзлекле, максатчан методик әсбаплар белән тәэмин ителделәр.

Уртанчылар төркеменең «Минем өем» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2.А3 форматында	Өй макеты	1 данә

өй рәсеме.		
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 10 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 10 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 10 данә
4. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 10 данә

3.4.3 Зурлар төркеменең «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-җимешләр, яшелчәләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары алма, банан, апельсин, виноград, кишер Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә	Һәрберсе 1 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр»	Һәрберсе

	Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	1 данә
	«Саннар» (1дән 10га кадәр ясалган саннар рәсеме)	1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 10 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка	Һәрберсе 10 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 10 данә
	«Җиләк-җимешләр, яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә яшел алма, сары, кызыл Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә яшел алма, сары, кызыл	Һәрберсе 10 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 10 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 10 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 1 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	1. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян. 2.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): ”Өч аю” эти аю, әни аю, бала аю	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

3.4.4 Мәктәпкә әзерлек төркеменең «Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар” укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А 4 форма-тындагы күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк,бүре, тавык, этәч, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак, чәк – чәк.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт	Һәрберсе 1 данә

	эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, әтәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, әти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабай йоклый.	
2. А 5 форма-тындагы таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 10 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, әтәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, әти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 10 данә
3.8х10 форма-тындагы пикто-граммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай.	Һәрберсе 10 данә
4.15х20 форма-тындагы пикто-граммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, әтәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
5.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, әтәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, шалкан. «Шалкан» өстәл театры атрибутлары: Әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 10 данә Һәрберсе 1 данә

3.4.5 Методик әсбаплар

№	Название, автор	количество
1	Региональная программа дошкольного образования. Төбәкнен мәктәпкәчә белем бирү программасы/ Р.К. Шаехова – Казань, 2012.	1
2	Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү: программа, методик киңәшләр, диагностика/ авт.-төз.: З.М.Зарипова, Р.С. Исаева, Р.Г.Кидрячева һ.б. – Казан: Беренче полиграфия компаниясе, 2013.	3
3	Планирование деятельности по обучению дошкольников татарскому языку” -методическое пособие. авт. – төз.: Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г., Камалова А.И., Сафина А.Ю., Усманова Р.М., Габдрафикова Л.Д., Халикова Т.М.	1
4	Туган телдә сөйләшәбез (5-7 яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү буенча методик ярдәмлек) авторы: З.М.Зарипова, Л.Н.Вазиева,Р.С.Зуфарова.	1
5	“Туган телдә сөйләшәбез” (3-4яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү буенча методик ярдәмлек) авторы: Хазратова	1

	Ф.В., Шарафетдинова З.Г.,Хабибуллина И.З.	
6	Туган телдә сөйләшәбез (2-3яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү буенча методик ярдәмлек) авторы Хазратова Ф.В., ШарафетдиноваЗ.Г.,Хабибуллина И.З.	1
7	Үстерешле уеннар (тәрбиячеләр, музыка җитәкчеләре өчен методик кулланма) авторы Зарипова З.М., Исаева Р.С. Казан- 2013.	2
8	Әй уйныйбыз, уйныйбыз (балалар бакчасында хәрәкәтле уеннар) авторы Закирова К.В., Мортазина Л.Р. Казан- 2013.	2
9	Гөлбакча (балалар бакчалары өчен хрестоматия): балалар бак чаларында эшләүче тәрбиячеләр өчен кулланма / Төз.: Ф.Ю.Юсупов, З.Ф.Камалова, Р.А.Борһанова.- Казан: Татар. кит. нәшр., 1990.- 254 б.	1
10	Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм әти-әниләр өчен хрестоматия / Төз.: К.В.Закирова.- Казан: РИЦ, 2011.- 560 б.	1
11	Балачак – уйнап-көлеп үсәр чак (тәрбиячеләр һәм физкультура инструкторы өчен методик кулланма) авторы Закирова К.В., Мортазина Л.Р. Казан-2012.	1
12	Уйный-уйный үсәбез (балалар бакчасында уеннар): балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм физкультура инструкторлары өчен методик кулланма.- Казан: Мәгариф, 2005.- 175 б.	1
13	Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе (методик кулланма) авторы Закирова К.В., Кадыйрова Р.Ә., Сафиуллина Г.М. Казан-2013.	2
14	Раушан көзге (татар балалар әдәбиятыннан хрестоматия): педагогика училищеларының мәктәпкәчә яшьтәге балаларны тәрбияләү бүлеге өчен кулланма / Төз.: Р.Ш.Халикова.- Казан: Мәгариф, 1993.- 255 б.	1
15	Татар телендә сөйләм үстерү (методик кулланма 5-6 яшь): авторы Нәбиуллина Г.Ә., Гыйләҗева Л.Г., Камалова В.М. Казан – 2016	3
16	“Энҗе чәчтем, энҗе җыям” Әкиятлэр. Л.Ш. Җамалетдин Казан - 2000	1
17	Математикага өйрәнәбез. (методик кулланма 5-6 яшь): авторы Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ., Хәзрәтова Ф.В. Казан – 2016	1
18	Шома бас. (методик кулланма 3-7 яшь): авторы Ибраһимова З.Г. Казан – 2012	1
19	Чәбәк –чәбәк итә ул. (песни, игры, музыкальные пьессы) авторы Ибраһимова З.Г. Казан – 2007.	1
20	Кәккүкле алан. (балалар өчен җырлар) авторы Наиля Яхина. Казан – 2013	1
21	Бәйрәмнәр кирәк безгә. (балалар бакчалары өчен ярдәмлек) Казан – 1998	1
22	Балачак бәйрәмнәре (методик ярдәмлек) Зарипова З.М. Чаллы -1994	1
23	Татар чигүе. Нурзия Сергеева . Казан – 2005	1
24	Сөмбеләне кем белә? (Балалар бакчалары тәрбиячеләре һәм музыка җитәкчеләре өчен методик ярдәмлек). Казан – 2003	1
25	Татар телендә сөйләм устерү. (Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары өчен методик кулланма) Г.Ә Набиуллина, Л.Г. Гыйләҗева Казан-2016	3
26	Балаларны милли мәдәни рухта тәрбияләү. Закирова К.В. Казан – 1998	1
27	Тел ачкычы. Әнүзә Гарипова. Яр Чаллы – 1996	1
28	Азрак ял итеп алыйк. Муяссарова И.Х. Казан -1998	1
29	“Балалар бакчасында түгәрәкләр” Закирова К.В. Казан - 2016	1
30	Раз – словечко, два – словечко... Шаехова Р.К. Казан – 2002	1

31	Если бы я жил в древней Казани... Злотоусова М.С. Казан - 2005	1
32	“Балалар дөньясы” хрестоматия Г.Ә Набиуллина, Л.Г. Гыйләҗева Казан-2016	3
33	“Энҗе чәчтем, энҗе җыям” Балалар фольклоры. Л.Ш. Җамалетдин Казан -2000	1

3.4.6 Балалар өчен сәнгатьле әдәбият

№	Название	количество
1	Габдулла Тукай “И матур тел” Яр Чаллы-2013	1
2	Габдулла Тукай “Шүрәле”, Казан Татарстан китап нәшрияте, 1997ел.	1
3	Габдулла Тукай “Әкиятләр” Казан 2011.	1
4	Абдулла Алиш “Сертотмас үрдәк” Набережные Челны -2013	1
5	Энҗе Мөеминова “Бәйрәмнәр” Казан-2004	1
6	Рәшит Бәшәр “Сандугачлы бишек”	1
7	Хәкимҗан Халиков “Сакчы күркә”	1
8	Эльмира Шарифуллина “Иң матур әни” Казан-1999	1
9	Ильдар Юзеев “Аю сатам, кем ала?”	1
10	Ренат Харис “Матур өй”	1
11	Җәвад Тәрҗеманов “Әкиятләр” Казан 1998	1
12	Марсель Галеев “Шүрәле гаепләме?”	1
13	“Фируза” сказки татарских писателей Казан 2003	1
14	“Нәниләргә бүләк” Казан - 1988	1
15	Р.Валиева “Без нәни игенчеләр” Казан - 2001	1
16	Г.Галиев “Аю агачлар белән сөйләшә” Казан -1997	1
17	Рафис Корбан “Куркуын җиңгән куян” Татарстан китап нәшрияте 2000	1
18	Х.Туфан “Юкмыш бабай малае” Казан – 1997	1
19	Р.Тухватуллин “Ничек дәү үсәргә?” Казан – 1999	1
20	“Татар халык әкиятләре” татармультфильм Казань -2012г	1
21	“Тукай иленә сәяхәт” Т.Шакирова, Казань – 2013г	1
22	Ф.Фәтхелисман “Кояш халкы язмышы” Казань 1997г	1
23	Х.Җәләй «Шәрә бүре» Казан - 1994	1
24	М.Мөсифуллин “Аучы мәргән маҗаралары” Казан - 1999	1
25	Э. Шәрифуллина “Алтын балык” Казан - 2000	1
26	«Арыслан, ишәк һәм төлке» дөнья халыклары әкиятләре. Казан - 2000	1
27	Л.Вергазова “Фаяз исемле куян” Казан - 2000	1
28	А.с. Пушкин “Балыкчы һәм балык турында әкият” Казан -1989	1
29	А.Милн “Винни – Пух маҗаралары” Казан - 2001	1
30	М.Джалиль “Вольные ветры» москва 1981	1

3.4.7 Аудио һәм видео дисклар

№	Название	Количество
1.	.”Туган телдә сөйләшәбез” Методик кулланма өчен аудио – кушымта. 2-3 яшь.	1
2	Туган телдә сөйләшәбез” Методик кулланма өчен аудио – кушымта. 3-4 яшь	1
3	Туган телдә сөйләшәбез” Методик кулланма өчен аудио – кушымта. 4-5 яшь.	1
4	Татарча сөйләшәбез “Минем өем” 4-5 яшь.	1

5	Татарча сөйләшәбез “Уйный – уйный үсәбез” 5-6 яшь.	1
6	Татарча сөйләшәбез “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” 5-6 яшь.	1
7	Татар әкиятләре. 0+	3
8.	“Бир кулыңны булсын матур түгәрәк” (Җырлап биеп уйныйбыз) 2-3 яшь.	1
9.	“Без шатлык таратабыз, уйнарга яратабыз” (Җырлап биеп уйныйбыз) 3-5 яшь.	1
10.	“Без бәхетле, шат балалар уйныйбыз әйлән бәйлән” (Җырлап биеп уйныйбыз) 5-6 яшь.	1
11.	“Уйныйк бергә, биик бергә” (Җырлап биеп уйныйбыз) 6-7 яшь.	1
12.	“Танцы народов Поволжья”	1
13.	Татарча сөйләшәбез “Минем өем” 4-5 яшь. (мультфильмнар)	1
14	Татарча сөйләшәбез “Уйный – уйный үсәбез” 5-6 яшь. (мультфильмнар)	1
15	Татар телендә мультфильмнар №1	1
16	Татар телендә мультфильмнар №2	1
17	Татар телендә мультфильмнар №3	1
18	Татар телендә мультфильмнар №4	1
19	Татар телендә мультфильмнар №5	1
20	“Шома бас”	2
21	“Фиксиләр” 4 диск	1

3.5 Норматив һәм норматив-методик документлар

1. Конвенция о правах ребенка. Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года.— ООН 1990.

2 .Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ (ред. от 31.12.2014, с изм. От 02.05.2015) «Об образовании в Российской Федерации» [Электронный ресурс] // Официальныйинтернет-портал правовой информации: — Режим доступа: pravo.gov.ru..

3. Федеральный закон 24 июля 1998 г. № 124-ФЗ «Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации».

4. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 4 сентября 2014 г. № 1726-р о Концепции дополнительного образования детей.

5. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 29 мая 2015 г. № 996-р о Стратегии развития воспитания до 2025 г.[Электронный ресурс].— Режим доступа:http://government.ru/docs/18312/.

6. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 19 декабря 2013 г. № 68 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3147-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к дошкольным группам, размещенным в жилых помещениях жилищного фонда».

7. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013 г. № 26 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных организаций» // Российская газета. – 2013. – 19.07(№ 157).

8. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 3 июня 2003 г. № 118 (ред. от 03.09.2010) «О введении в действие санитарно-эпидемиологических правил и нормативов СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03» (вместе с «СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03. 2.2.2. Гигиена труда, технологические процессы, сырье, материалы, оборудование, рабочий инструмент. 2.4. Гигиена детей и подростков. Гигиенические требования к персональным электронно-вычислительным машинам и организации работы. Санитарно-эпидемиологические правила и нормативы», утв. Главным государственным

санитарным врачом Российской Федерации 30 мая 2003 г.) (Зарегистрировано в Минюсте России 10 июня 2003 г., регистрационный № 4673)
9. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от17 октября 2013г. № 1155 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования» (зарегистрирован Минюстом России 14 ноября 2013г., регистрационный № 30384).
10. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 6 октября 2009 г. № 373 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 22 декабря 2009 г., регистрационный № 15785).
11. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 1 февраля 2011 г., регистрационный № 19644).
12. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 мая 2012 г. № 413 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта среднего общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 7 июня 2012 г.,регистрационный № 24480).
13. Приказ Минздравсоцразвития России от 26 августа 2010 г. № 761н (ред. от 31.05.2011) «Об утверждении Единого квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и служащих, раздел «Квалификационные характеристики должностей работников образования» (Зарегистрирован в Минюсте России 6 октября 2010 г. № 18638)
14. Письмо Минобрнауки России «Комментарии к ФГОС ДО» от 28 февраля 2014 г. № 08-249 // Вестник образования.– 2014. – Апрель. – № 7.
15. Письмо Минобрнауки России от 31 июля 2014 г. № 08-1002 «О направлении методических
рекомендаций» (Методические рекомендации по реализации полномочий субъектов Российской Федерации по финансовому обеспечению реализации прав граждан на получение общедоступного и бесплатного дошкольного образования).

3.6 Кулланылган әдәбият

Борһанова Р. А., Юсупов Ф. Ф. Балалар бакчасында татар теле өйрәтү программасы. Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган. – Казан: РИЦ «Школа», 2004.
Иванова Л. Ф. Программа обучения английскому языку в дошкольном образовательном учреждении Республики Татарстан “First Steps in English”. – Казань, 2011.
Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Е. А. Пассов “Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению”. - Москва, 1989.
З.М.Зарипова, Р.Г.Кыйдрәчева Л.Ә.Шәрипова. Рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. Казан , 2011
З.М.Зарипова, А.И.Камалова, И.И.Хәмитова “Туган телем – бөек анам теле.” Яр Чаллы , 2004
Дидактикические игры и занятия с детьми младшего возраста.С.Л.Новоселова.М.Просвещение ; 2001
М.А. Васильева, В.В. Гербова, Т.С. Комарова “Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү программасы” Казан, “Мәгариф” нәшрияты. Москва, “Мозаика-Синтез”, 2006 ел.
Р.К.Шаехова “Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы” Казан, 2012 ел.

4 Кушымта

4.1 Турыдан-туры татарча белем бирү эшчәнлеге челтәре.
2022-2023нче уку елы
Организованная образовательная деятельность
по обучению татарскому языку.
2022-2023 учебный год

Дүшәмбе
09.00-09.15 – 3 нче төркем – саф һавада өйрәнгән сүзләрне ныгыту
09.15-09.30 – 4 нче төркем – саф һавада хәрәкәтле уеннар
09.40-10.10 – 5нче төркем – ана теле
10.30 – 11.00 –5нче төркем – татар теле
11.00-11.10 - җилләтү
11.15-11.25 – 4 нче төркем ана теле (р.м)
11.30-11.45 –яңа материалларны теркәү, төркемнәргә өләшү
11.50-12.00 –3 нче төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.05- 12.20– 6 нчы төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.25-12.40 – 5 нче төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.40-13.00 – 4 нче төркемдә тел мөһите булдыру
13.00-13.30 – төшке аш
13.30 – 14.30 –дидактик материаллар ясау
14.30 – 15.00 -3 нче төркемдә тәрбиячеләр белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр , күңел ачу кичәләре буенча)
15.30 – 16.00 – шөгельләргә әзерлек
16.00 -16.20 – 3нче төркем татар теле (р.м)
16.20 – 16.40 - 3нче төркем ана теле (р.м)
Сишәмбе
09.00-09.25 – 2, 6 нчы төркем татар теле
09.25-9.35- җилләтү
09.35-10.00 – 6 нчы төркем ана теле
10.10 -10.25 – 4 нче төркемдә индивидуаль эш (саф һавада)
10.30 -11.00 – 5нче төркем – ана теле
11.00 -11.30- 1 нче төркемдә индивидуаль эш
11.30-12.00 – 3 нче төркемдә индивидуаль эш
12.00-12.20 – 6 нчы төркемдә индивидуаль эш
12.20-12.40 – 5 нче төркемдә индивидуаль эш
12.40-13.00 – 3 нче төркемдә тел мөһите булдыру
13.00-13.30 – төшке аш
13.30-14.30 – эш планы язу, өстәмә эш.
14.30-15.00 – өлкән тәрбияче белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр , күңел ачу кичәләре буенча)
15.00 -15.30 –1 нче төркем тәрбиячеләре белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр , күңел ачу кичәләре буенча)
15.30-16.00 – шөгельләргә әзерлек
16.00 – 16.30 - 5нче төркем татар теле (р.м)
16.30 – 16.42 – татар теле почмагын кабатлау материалы белән тулыландыру
Чәршәмбе
09.00-09.30 – 5нче төркем – ана теле
09.30-09.40 - җилләтү
09.40-10.10 – 5нче төркем – татар теле

10.10-10.35 – 2 нче төркем   (дидактик уеннар уйнау)
10.35-11.15 — 3 нче төркемдә тел мөһите булдыру
11.15 -11.25 – 4 нче төркем ана теле (р.м)
11.25-11.40 – 4 нче төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
11.40-12.00 – 3 нче төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.00-12.20 - 6 нчы төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.20-12.40 – 5 нче төркем татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.40-13.00 – яңа материалларны теркәү, төркемнәргә өләшү
13.00 -13.30 – төшке аш
13.30 -14.30 – методик материаллар белән эш
14.30 – 15.00 -2 нче төркем тәрбиячеләре белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр ,   күңел ачу кичәләре буенча)
15.00-15.30 – 6 нчы төркем тәрбиячеләре белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр ,   күңел ачу кичәләре буенча)
15.30-16.00 – шөгельләргә әзерлек
16.00 -16.20 – 3нче төркем татар теле (р.м)
16.20 – 16.40 - 3нче төркем ана теле (р.м)
Пәнҗешәмбе
09.00-09.20 – 2нче төркем – татар теле (р.м)
09.20-09.30 - җилләтү
09.30-10.00 –3 нче төркем – саф һавада өйрәнгән сүзләрне ныгыту
10.00-10.20 – 4 нче төркем – саф һавада өйрәнгән сүзләрне ныгыту
10.20-10.50– 6 нчы төркем – саф һавада өйрәнгән сүзләрне ныгыту
10.50-11.00 – 1 нче төркемдә индивидуаль эш.
11.00-11.20 – 2 нче төркем – саф һавада өйрәнгән сүзләрне ныгыту
11.20-11.30 – 1 нче төркемдә ана теле (р.м)
11.30-12.00 – 3 нче төркем - татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.00-12.20 - 6 нчы төркем - индивидуаль эш.
12.20-12.40 – 5 нче төркем - индивидуаль эш.
12.40-13.00 – 2 нче төркем - тел мөһите булдыру
13.00 -13.30 – төшке аш
13.30 – 14.30 –дидактик материаллар ясау
14.30 – 15.00 – музыка җитәкчесе белән үзара бәйләнешкә керү (бәйрәмнәр буенча)
15.00-15.30 – 3 нче төркем тәрбиячеләре белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр ,   күңел ачу кичәләре буенча)
15.30-16.00 – шөгельләргә әзерлек
16.00 -16.20 – 6 нчы төркем татар теле (р.м)
16.20 – 16.40 - 6нчы төркем ана теле (р.м)
Җомга
08.00-09.00 – ата – аналар белән үзара бәйләнешкә керү
9.00-09.20 – 2нче төркем – татар теле (р.м)
09.20-09.35 - 4 нче төркем – саф һавада хәрәкәтле уеннар
9.35-10.00 – 3 нче төркем – саф һавада хәрәкәтле уеннар
10.05-10.30 – 2нче төркем – татар теле (р.м)
10.30 – 11.30 - яңа материалларны теркәү, төркемнәргә өләшү
11.30-12.00 – 1 нче төркем - ана теле (тәрбияченең индивидуаль шегельләре)
12.00-12.20 - 6 нчы төркем - татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.20 – 12.40 - 5 нче төркем - татар язучыларының әсәрләре белән таныштыру
12.40-13.00 – ата – аналар почмагында материалны яңарту
13.00-13.30 – төшке аш
13.30 -14.30 – методик материаллар белән эш

14.30 – 15.00 - 4 нче төркем тәрбиячеләре белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр , күңел ачу кичәләре буенча)
15.00-15.30 – 2 нче төркем тәрбиячеләре белән үзара бәйләнешкә керү (проектлар, бәйрәмнәр , күңел ачу кичәләре буенча)
15.30-15.42 – ата – аналар белән эш, консультацияләр

4.2 Тәрбияченең эш көне бүленеше.
График рабочего времени воспитателя по обучению родному и татарскому языку

(2022-2023 уч.год)

Понедельник 9.00 – 16.42
Вторник 9.00 – 16.42
Среда 9.00 – 16.42
Четверг 9.00 – 16.42
Пятница 8.00 – 15.42

4.3 Балаларның милләте турында белешмә.
Сведения о национальном составе детей МБДОУ №338 на сентябрь 2022 учебный год

№ гр.	Барлыгы	Татар	Русс	Катнаш	Башка
1	2	1	1		
2	14	2	8	3	
3	21	3	9	7	2
4	20	5	7	6	2
5	27	7	12	7	1
6	25	5	10	9	1
Барлыгы	109	23	47	35	6

4.4 План развития кабинета татарского языка на 2022 -2023 учебный год.
2022 – 2023 нче уку елына кабинетны үстерү планы

№	Чараның исеме	Җаваплы	Башкару вакыты	Нәтиҗә күрсәтү формасы	Башкару турында билге
1	Татар теле кабинеты паспортын әзерләү.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	сентябрь	паспорт	
2	Татар кабинетын үстерү планын әзерләү		сентябрь	план	
3	Татар теле кабинетындагы яңа материалларны системалаштыру		Ел барышында	эшләр номенклатурасы тасвирламасы	
4	Басмаларга язылуны оештыру		Ел барышында	язылу	

	Журналлар, газеталарга язылу эшен башкару				
5	Ата –аналар өчен стендлар		Атна саен	хәбәр	
6	Мөһим даталарга күргәзмәләр ясау	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	Елык план буенча	күргәзмә	
7	Педсоветлар, семинар – практикумнар өчен презентацияләр әзерләү ,	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	Елык план буенча	презентацияләр	
8	Балаларга татар теле өйрәтү буенча ата – аналарга, тәрбиячеләргә төрле истәлекләр, тәкъдимнәр.		Ел барышында	истәлекләр, тәкъдимнәр, консультацияләр	
9	Күрсәтмә, методик әсбаплар рәсмиләштерү		Ел барышында	әсбаплар	
10	Балаларны татар теленә, ана теленә өйрәтү буенча авырлыкларны ачыклау		Елык план буенча	анкеталар	